RETTENS DOM (Anden Afdeling)

8. juli 2004 *

I sag T-48/00,

Corus UK Ltd, tidligere British Steel plc, London (Det Forenede Kongerige), ved solicitors J. Pheasant og M. Readings, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, først ved M. Erhart og B. Doherty, herefter ved M. Erhart og A. Whelan, som befuldmægtigede, bistået af barrister N. Khan, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 2003/382/EF af 8. december 1999 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 (sag IV/E-1/35.860-B — Sømløse stålrør) (EFT 2003 L 140, s. 1) eller, subsidiært, om nedsættelse af den bøde, der er pålagt sagsøgeren,

* Processprog: engelsk.

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, N.J. Forwood, og dommerne J. Pirrung og A.W.H. Meij,

justitssekretær: fuldmægtig J. Plingers,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 19., 20. og 21. marts 2003,

afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger [1]

1 Nærværende sag vedrører Kommissionens beslutning 2003/382/EF af 8. december 1999 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 (sag IV/E-1/35.860-B — Sømløse stålrør) (EFT2003 L 140, s. 1, herefter »den anfægtede beslutning«).

[...]

1 — I nærværende dom udelades de præmisser, der vedrører sagens baggrund. Denne fremgår af præmis 2-33 i Rettens dom af 8.7.2004, forenede sager T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2501.

Retsforhandlinger ved Retten

34 Ved syv stævninger, der blev indgivet til Rettens Justitskontor mellem den 28. februar og den 3. april 2000, har Mannesmann, Corus, Dalmine, NKK Corp., Nippon, Kawasaki og Sumitomo anlagt sag til prøvelse af den anfægtede beslutning.

35 Ved kendelse af 18. juni 2002 blev der i henhold til artikel 50 i Rettens procesreglement efter høring af parterne truffet bestemmelse om, at de syv sager skulle forenes med henblik på den mundtlige forhandling. Som følge af denne bestemmelse om forening har alle sagsøgerne i de syv sager kunnet gennemse samtlige sagsakter vedrørende nærværende sag på Rettens Justitskontor. Der er endvidere blevet truffet foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse.

36 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Anden Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling. Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten under retsmøderne den 19., 20. og 21. marts 2003.

Parternes påstande

37 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutnings artikel 2 annulleres.

— Den anfægtede beslutnings artikel 1 annulleres.

— Den bøde, der er blevet pålagt sagsøgeren på grund af overtrædelsen, der omhandles i den anfægtede beslutnings artikel 1, ophæves.

— Subsidiært nedsættes størrelsen af den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt på grund af overtrædelsen, der omhandles i den anfægtede beslutnings artikel 1.

— Det pålægges Kommissionen at tilbagebetale bødebeløbet eller, subsidiært, et beløb svarende til det, hvormed bøden er blevet nedsat, med tillæg af renter, eller i givet fald renter af ethvert beløb, hvormed bøden nedsættes, fra det tidspunkt, da Corus betalte, og indtil dagen for Kommissionens tilbagebetaling.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagsøgerens udgifter og omkostninger i denne sag.

— Der anordnes enhver fornøden foranstaltning med henblik på opfyldelsen af Rettens dom.

38 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 2

Anbringendet om, at den i den anfægtede beslutnings artikel 2 angivne overtrædelse ikke foreligger

Parternes argumenter

39 Corus bestrider påstanden om, at kontrakterne om levering af glatte rør, som virksomheden indgik med Vallourec, Mannesmann og Dalmine, udgjorde en overtrædelse. Virksomheden indgik dem således af legitime forretningsmæssige grunde og forhandlede dem særskilt og uafhængigt. Kommissionen har ikke været i stand til at påvise, at virksomheden deltog i en samordning.

40 Sagsøgeren har anført, at den bevarede ejendomsretten til virksomheden Imperial, der foretog færdigbehandling af glatte OCTG-rør med gevind, indtil marts 1994, idet den ønskede at sælge den som en selvstændig virksomhed. Efter lukningen af sagsøgerens fabrik i Clydesdale i april 1991 havde den ikke længere nogen intern kilde til forsyning med glatte rør, der var nødvendige for at opretholde aktiviteten i Imperial. For at bevare denne virksomheds værdi og gøre den så interessant som muligt for eventuelle købere, havde Corus derfor lagt vægt på at indgå aftaler med udenforstående virksomheder for dermed at sikre pålidelige leverancer af glatte rør af høj kvalitet, således at man på længere sigt kunne imødekomme efterspørgslen efter gevindskårne OCTG-rør fra olievirksomheder, der arbejdede på den britiske kontinentalsokkel. Produkternes kvalitet var afgørende på grund af de risici, der knytter sig til brugen af det færdige produkt, navnlig i betragtning af de klimatiske og geologiske forhold på den britiske kontinentalsokkel i Nordsøen.

41 Til støtte for denne argumentation har Corus fremlagt en kontrakt, som virksomheden indgik med olieselskabet Conoco i 1992, samt listen over

specifikationer, der er et bilag til kontrakten. Det fremgår heraf, at Corus var forpligtet til at opfylde de specifikationer, som selskabet Conoco havde fastsat, navnlig hvad angår kvaliteten af de glatte rør, der blev anvendt ved fremstillingen af virksomhedens gevindskårne OCTG-rør. Som led i proceduren for produktkontrollen var der endog foreskrevet en uafhængig inspektion af de stålværker, der fremstillede de glatte rør for Corus.

42 Corus har endvidere anført, at de tre kontrakter, som virksomheden indgik med Vallourec, Dalmine og Mannesmann, hver for en oprindelig periode på fem år med mulighed for stiltiende forlængelse, som hævdes at udgøre den overtrædelse, der er angivet i den anfægtede beslutnings artikel 2, ikke kan udgøre en enkelt aftale, da de blev underskrevet på forskellige datoer, nemlig henholdsvis den 24. juli 1991, den 4. december 1991 og den 9. august 1993.

43 Ifølge Corus gav det god mening for virksomheden at fordele sine forsyninger med glatte rør mellem tre forskellige leverandører. Med et større antal leverandører ville virksomheden ikke have været i stand til at imødekomme sine kunders ønsker. Normalt ser kunderne gerne, at der deltager et begrænset antal leverandører i produktionen af de rør, de bestiller, fordi den kvalitetskontrol, som de gennemfører, er meget bekostelig som følge af den afgørende betydning af sikkerheden af produkterne inden for den pågældende aktivitetssektor. På den anden side havde Corus behov for at have flere leverandører for at sikre sig mod de skadelige økonomiske følger af eventuelle strejker eller uheld i valseværkerne og for at tage højde for det forhold, at efterspørgslen efter OCTG-rør er meget svingende.

44 Endvidere er OCTG-rør som udgangspunkt produkter, der fremstilles efter mål i henhold til lange forsyningskontrakter. Der var således intet usædvanligt i, at forsyningskontrakterne i denne sag havde en varighed på fem år med mulighed for stiltiende forlængelse. I forbindelse med enhver ordre på rør specificeres det præcist, hvilken kvalitet og hvilke dimensioner disse skal have, og salg direkte fra lagrene forekommer derfor praktisk talt ikke. Corus har endvidere anført, at virksomhederne inden for oliesektoren lægger vægt på, at de bestilte rør er til rådighed inden for snævre frister, hvilket hænger sammen med deres behov, navnlig som følge af de store omkostninger ved at drive en boreplatform.

45 I lyset af de ovenfor angivne kvalitetskrav er det en irrelevant betragtning, som Kommissionen har fremsat i den anfægtede beslutnings betragtning 152 vedrørende den strukturbestemte overkapacitet inden for sektoren for stålrør på det tidspunkt, da forsyningskontrakterne blev indgået, og navnlig henvisningen til muligheden for at indføre dem fra Ungarn, Polen, Tjekkoslovakiet og Kroatien, idet rørene med oprindelse i disse lande ikke havde en tilfredsstillende kvalitet, hvortil kom, at disse stater var politisk ustabile på daværende tidspunkt. Hvad de andre potentielle forsyningskilder angår havde produkterne fra Latinamerika frembudt de samme kvalitetsproblemer som produkterne fra landene i Østeuropa, mens Nordamerika var blevet udelukket, fordi producenterne fra dette område ikke havde tilkendegivet noget som helst ønske om at eksportere deres produkter. Med hensyn til de japanske produkter havde transportomkostningerne og leveringsfristerne udgjort en hindring for at indføre disse, navnlig i betragtning af, at priserne på OCTG-rør var forholdsvis lave i Europa. Valget af de tre fællesskabsleverandører havde således givet god mening for Corus fra et forretningsmæssigt synspunkt.

46 Corus tilbageviser Kommissionens argumentation i den anfægtede beslutnings betragtning 152, hvorefter den omstændighed, at leveringskontrakterne fastsatte en leveringsfrist på fem til seks uger og kun fastsatte den sanktion for manglende leverancer, at den mængde, der ikke var leveret, blev indregnet i leverandørens årlige tonnage, viser, at leveringsfristerne ikke havde større betydning for Corus.

47 Ifølge Corus følger det af den svingende efterspørgsel efter OCTG-rør på Det Forenede Kongeriges kontinentalsokkel, at det eneste praktiske middel, hvormed Corus kunne dække alle sine behov, var at fastsætte de mængder glatte rør, som de tre leverandører skulle levere, i procentandele og ikke i faste mængder. Dette system havde således været det eneste, der gjorde det muligt at tage højde for over- eller underforsyning på det marked, som de glatte rør var bestemt for.

48 Fastsættelsen af en formel, hvorved de priser, som Corus betalte for rørene, blev knyttet til priserne på de OCTG-rør, som virksomheden solgte, gjorde det i øvrigt

muligt at tage hensyn til de store prisudsving, der var følgen af denne svingende efterspørgsel. Det ville i den forbindelse have været overordentligt vanskeligt fra et forretningsmæssigt standpunkt at nå til enighed om en fast pris med leverandørerne, der var tilstrækkelig lav til, at Corus kunne være sikker på, at virksomhedens salg af OCTG-rør i næste led aldrig ville ligge under rentabilitetstærsklen. Ifølge Corus blev oplysningerne om de mængder rør, som virksomheden solgte, og de priser, dens kunder betalte, ikke meddelt dens leverandører, selv om disse oplysninger indgik i beregningerne i henhold til den nævnte formel. Det var alene prisen på de glatte rør, der fremkom som resultat af denne formel, der blev meddelt leverandørerne, der i øvrigt havde ret til at lade en uafhængig revisor kontrollere, at formlen blev korrekt anvendt.

49 Kommissionens argumentation om, at hver af leveringskontrakterne ikke havde nogen mening individuelt, fordi de tildelte hver leverandør en procentdel af virksomhedens behov, er irrelevant. Denne argumentation viser nemlig på ingen måde, at leveringskontrakterne udsprang af en samordning mellem de fire europæiske producenter, der er pålagt bøder ved den anfægtede beslutning. Corus indgik tværtimod hver enkelt af disse kontrakter i lyset af den overordnede forsyningsstrategi, som virksomheden selvstændigt havde fastlagt.

50 Corus har gjort gældende, at den forklaring, virksomheden har givet vedrørende den underliggende forretningsmæssige begrundelse for de pågældende leveringskontrakter, giver en anden forklaring på virksomhedens adfærd, hvorfor det påhviler Kommissionen at bevise, at der forelå en samordning mellem de fire virksomheder, der er pålagt bøder, på anden måde end på basis af de nævnte kontrakter (forslag til afgørelse fra generaladvokat Darmon i forbindelse med Domstolens dom af 31.3.1993, forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85-C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, »Cellulose II-dommen«, Sml. I, s. 1307, på s. 1445, præmis 195). Corus bemærker i den forbindelse, at en parallel adfærd ikke kan betragtes som bevis på en samordning, medmindre samordningen er den eneste sandsynlige forklaring på en sådan adfærd (Cellulose II-dommen, præmis 71).

51 Corus har yderligere anført, at den af Kommissionen fremførte argumentation i svarskriftet, hvorefter de bestemmelser i leveringskontrakterne, der er analyseret i de foregående præmisser, indeholder konkurrencebegrænsninger, under alle omstændigheder ikke beviser eksistensen af den specifikke overtrædelse, der er angivet i den anfægtede beslutnings artikel 2. Selv om det antages, at de nævnte bestemmelser faktisk er konkurrencestridige, kan dette forhold ikke, i det mindste ikke i sig selv, bevise, at der forelå en samordning mellem de fire europæiske producenter, hvis formål var at udelukke de japanske producenter fra det britiske marked.

52 De dokumentbeviser, som Kommissionen har påberåbt sig til støtte for sin argumentation, især i den anfægtede beslutnings betragtning 91 og 147, støtter heller ikke antagelsen om, at der forelå en aftale mellem Corus og andre europæiske producenter af rør. Kommissionen har selv i svarskriftet tøvet med fuldt ud at støtte sig på de nævnte beviser. Efter Corus' opfattelse er Kommissionens analyse af beviserne usammenhængende, navnlig for så vidt som den ikke forklarer, på hvilken måde og af hvilke grunde den bilaterale aftale mellem Corus og Vallourec, der angiveligt dokumenteres af notaterne fra 1990, blev ændret til en multilateral aftale mellem de fire europæiske producenter. Virksomheden hævder i den forbindelse, at det påhviler Kommissionen at påvise eksistensen af en samordning mellem de fire europæiske producenter, der foranledigede dem til at indgå kontrakterne om levering af glatte rør, hvis den vil undgå, at den anfægtede beslutnings artikel 2 annulleres.

53 Eftersom Dalmine er blevet draget til ansvar for overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2 fra december 1991, gør Corus endvidere gældende, at beviser, der stammer fra 1993, er irrelevante for spørgsmålet om den påståede ændring af de grundlæggende regler til forbedrede grundlæggende regler. Corus har også bemærket, at Kommissionen i meddelelsen af klagepunkter havde antaget, at notaterne fra 1990 var bevis for, at der forelå en aftale mellem de fire europæiske producenter, hvilken opfattelse er frafaldet i den anfægtede beslutning.

54 Corus har derefter undersøgt visse af de notater, der er analyseret i den anfægtede beslutnings betragtning 78-81, og derefter påberåbt i beslutningens betragtning 147,

nemlig notatet af 23. marts 1990, der er gengivet på s. 15622 i sagsakten, som har titlen »Overvejelser vedrørende forlængelse af VAM-kontrakten« (herefter »notatet om overvejelser vedrørende VAM-kontrakten«), notatet af 2. maj 1990, der er gengivet på s. 15610 i sagsakten, og som har titlen »Strategiske overvejelser vedrørende forbindelserne med VLR« (herefter »notatet vedrørende strategiske overvejelser«), og referatet af mødet den 24. juli 1990. I den forbindelse har den ikke udtrykkeligt kommenteret det udaterede notat, der er gengivet på s. 15596 i sagsakten, og som har titlen »Møde med BSC«, og som er nævnt i den anfægtede beslutnings betragtning 62 såvel som i punkt 56 i meddelelsen af klagepunkter. Corus gør opmærksom på, at notatet om overvejelser vedrørende VAM-kontrakten og notatet om strategiske overvejelser blev skrevet af ansatte i Vallourec og blot udtrykker forfatternes personlige opfattelse. De beviser derfor på ingen måde, at der fandtes en aftale mellem Vallourec og Corus. Kommissionen har med urette støttet sig på den omstændighed, at disse to notater blandt andre muligheder foreslår en løsning, der svarer til den påståede aftale, som den har lagt til grund i den anfægtede beslutnings artikel 2. Forfatteren til notatet om overvejelser vedrørende VAM-kontrakten forkastede udtrykkeligt denne løsning med den begrundelse, at den næppe kunne gennemføres, og anbefalede en anden løsning, der gav Corus mulighed for frit at vælge sine kilder til forsyning med glatte rør.

55 For så vidt angår referatet af mødet den 24. juli 1990 gør Corus gældende, at de personer blandt virksomhedens ansatte, der deltog i det pågældende møde, alle blev pensioneret i august 1997, og Corus kan derfor kun i et begrænset omfang udtale sig om dette dokument. Efter virksomhedens opfattelse fremgår det ikke klart af dette referat, i hvilket omfang de refererede bemærkninger er et udtryk for mødets indhold, og i hvilket omfang de afspejler den personlige opfattelse hos den, der affattede referatet. Det kan i øvrigt ikke udledes af dette referat, at Corus og Vallourec enedes om en særlig handlemåde. For så vidt som det nævnte referat er påberåbt af Kommissionen som bevis for, at der forelå en aftale mellem de fire europæiske producenter, har Corus endelig anført, at der ikke findes beviser for yderligere drøftelser, som Dalmine og Mannesmann skulle have deltaget i.

56 For så vidt angår telefaxen fra Corus til Vallourec med titlen »Samarbejdsaftale med BS« (»BS cooperation agreement«, en skrivelse af 21.1.1993 og et fortroligt notat på 13 sider som bilag hertil), der er dateret den 22. januar 1993 og er gengivet på s. 4626 i Kommissionens sagsakt samt analyseret i den anfægtede beslutnings betragtning 91, har Corus gjort gældende, at den ikke beviser, at der forelå nogen form for samarbejde. Denne telefax var et led i forhandlingerne, som Corus havde indledt

med Vallourec, Dalmine og Mannesmann for at undersøge mulighederne for en samordnet rationaliseringsplan, og udgør på ingen måde et bevis for en ulovlig hemmelig aftale. Corus har navnlig understreget, at telefaxen med titlen »Samarbejdsaftale med BS« bestemmer, at de nationale kontrolmyndigheder skulle høres, før nogen som helst dispositioner blev gennemført.

57 I øvrigt fremgår det af telefaxen med titlen »Samarbejdsaftale med BS«, at Corus forsøgte at begrænse sin tilstedeværelse på markederne for sømløse rør til et marginalt niveau, og det nævnte dokument kan derfor ikke bevise en ulovlig adfærd fra virksomhedens side, således som Kommissionen hævder. Faktisk havde Corus ikke længere nogen forretningsmæssig interesse i de pågældende leveringskontrakter, efter at den havde solgt virksomheden Imperial til Vallourec i marts 1994.

58 Med hensyn til dokumentet med titlen »Systemet for sømløse stålrør i Europa og markedsudviklingen« (»Seamless Steel tube System in Europe and Market Evolution«), der er gengivet på s. 2051 i Kommissionens sagsakt (herefter »dokumentet vedrørende systemet for stålrør«) samt analyseret i den anfægtede beslutnings betragtning 91, finder Corus, at dette er et internt dokument fra Dalmine, der ikke beviser Corus' deltagelse i drøftelser, der udgør en ulovlig hemmelig aftale.

59 Kommissionen har indledningsvis gjort gældende, at præmis 71 i Cellulose II-dommen, præmis 50 ovenfor, som Corus støtter sig på, kun er relevant i de tilfælde, hvor Kommissionen udelukkende baserer sig på en påvist parallelitet i adfærden som bevis for, at der foreligger en samordnet praksis. I nærværende sag giver selve ordene i leveringskontrakterne udtrykkeligt udtryk for parternes ønske om at sikre sig, at Corus forblev en national producent i de grundlæggende reglers forstand. Denne opfattelse finder i øvrigt støtte i en række skriftlige beviser.

60 Argumentet om, at de tre kontrakter om levering af glatte rør blev forhandlet og uafhængigt, modsiges i øvrigt af den omstændighed, at den enkelte kontrakt tildeler hver leverandør en fast procentdel af de af Corus købte rør.

61 Endvidere er Corus' argument om, at virksomheden kun kunne indgå leveringskontrakter med fællesskabsproducenter, lidet sandsynligt. Argumenterne vedrørende leveringsfristernes betydning modsiges ligeledes af bestemmelserne i virksomhedens egne kontrakter. Argumenterne vedrørende betydningen af produkternes kvalitet modsiges af det forhold, at virksomheden selv foreslog at købe glatte rør fra producenter i tredjelande, således som det anføres i den anfægtede beslutning (betragtning 78).

62 Kommissionen har videre anført, at der i den anfægtede beslutnings betragtning 152 tales om en strukturbestemt overkapacitet, også inden for Fællesskabet, således at Corus' argumenter vedrørende den utilstrækkelige kvalitet af de rør, der blev tilbudt af producenterne i Østeuropa, er uden betydning.

63 Under alle omstændigheder bemærkes, at Corus' argumenter, der skal bevise, at det gav mening at handle med de tre fællesskabsproducenter, er irrelevante, da det er den omstændighed, at Corus og disse producenter var indforstået med at behandle virksomhedens aktiviteter som et fælles gode, der skulle fordeles mellem dem ved hjælp af restriktive leveringskontrakter, der udgør den ulovlige, hemmelige aftale.

64 Kommissionen gør gældende, at selv om Corus kunne bevise, at tildelingen af en procentdel af virksomhedens køb af glatte rør til hver af de tre leverandører indebar forretningsmæssige fordele for virksomheden, er bestemmelsen herom i den enkelte kontrakt stadig en konkurrencebegrænsning, således som det er påvist i den anfægtede beslutnings betragtning 153.

65 Under alle omstændigheder er det ikke rigtigt, at fordelingen af Corus' køb efter procentandele var den eneste måde, hvorpå Corus på en sikker måde kunne dække alle sine variable behov for glatte rør. Efter Kommissionens opfattelse kunne det samme forretningsmæssige mål være nået ved at indgå en række rammeaftaler med leverandørerne og heri fastsætte enhedspriser.

66 Hvad angår den bestemmelse i leveringskontrakterne, hvorved prisen på glatte rør fastsættes under hensyn til den pris, som Corus opnår ved salget af rør med gevind, har Kommissionen anført, at enhver fabrikant, der køber et produkt med henblik på at videresælge det efter en færdigbehandling, bærer risikoen for et prisfald på markedet for de færdige produkter. Corus har ikke forklaret, hvorfor det i dette tilfælde var nødvendigt at fjerne denne risiko. Efter Kommissionens opfattelse har Corus heller ikke forklaret, hvorfor leverandørerne af glatte rør skulle acceptere at deles om denne forretningsrisiko.

67 Med hensyn til den omstændighed, der er nævnt i den anfægtede beslutnings betragtning 153, og hvorefter formlen for fastsættelse af prisen på glatte rør indebar en udveksling af forretningsoplysninger, der i henhold til retspraksis burde forblive fortrolige (Rettens domme af 11.3.1999, sag T-141/94, Thyssen Stahl mod Kommissionen, Sml. II, s. 347, præmis 403, og sag T-151/94, British Steel mod Kommissionen, Sml. II, s. 629), er den argumentation, som Corus har fremført til forsvar for anvendelsen af denne formel, ikke overbevisende. Med hensyn til den mængde gevindskårne rør, der blev solgt af Corus, bemærker Kommissionen, at leverandørerne meget let kunne beregne Corus' totale sag af disse produkter, når de hver leverede en fast procentdel af virksomhedens behov.

68 Med hensyn til beviserne fra 1990 og 1993, der omtales i den anfægtede beslutnings betragtning 78-81, har Kommissionen først gjort gældende, at de ikke er nævnt heri for at bevise, at der forelå en fast aftale, men for at påvise de bagvedliggende hensigter i forbindelse med indgåelsen af de leveringskontrakter, som Kommissionen direkte påberåber sig som bevis for eksistensen af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2.

69 Vedrørende Corus' argumenter om, at den anfægtede beslutning ikke klart redegør for, hvorledes aftalen mellem Corus og Vallourec senere blev ændret til en aftale indgået mellem fire parter, har Kommissionen først anført, at denne anden aftale blev udformet inden for rammerne af den mere omfattende aftale om overholdelse af de grundlæggende regler, der er fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1, og som de pågældende fire europæiske producenter havde tilsluttet sig fra 1990. I 1990 havde Corus og Vallourec således indgået den aftale, der er beskrevet i den anfægtede beslutnings artikel 2, og havde fra begyndelsen planlagt, at Dalmine og Mannesmann skulle deltage i denne. Ifølge Kommissionen må Dalmine og Mannesmann formodes at have tilsluttet sig denne anden aftale, før de underskrev leveringskontrakterne, men da der ikke foreligger beviser for den præcise dato for denne tilslutning, har Kommissionen først anset denne overtrædelse for at foreligge for deres vedkommende fra datoen for underskrivelsen af de nævnte kontrakter. Det er således under alle omstændigheder klart, at Corus og i hvert fald Vallourec var parter i aftalen fra og med 1990. I øvrigt mødtes de fire parter i aftalen i 1993, fra hvilket tidspunkt de alle deltog i den.

70 Vedrørende argumentet om, at de konkurrencebegrænsninger, der påstås at være indeholdt i leveringskontrakternes bestemmelser, ikke er de samme som dem, der udgør overtrædelsen ifølge den anfægtede beslutnings artikel 2, har Kommissionen anført, at disse restriktioner udelukkende udgør aftalens skriftlige del, mens dens anden del ikke er fastlagt i et dokument.

Rettens bemærkninger

71 Retten skal indledningsvis forkaste Corus' argument om, at virksomheden har forklaret de forretningsmæssige overvejelser, der lå til grund for leveringskontrakterne, der er omhandlet i den anfægtede beslutnings artikel 2, på en måde, der stiller de af Kommissionen påviste faktiske omstændigheder i et andet lys, og som dermed gør det muligt at give en anden, sandsynlig forklaring på forholdene end den, Kommissionen har antaget som grundlag for at konkludere, at der forelå en

tilsidesættelse af Fællesskabets konkurrenceregler (jf. i denne retning Domstolens dom af 28.3.1984, forenede sager 29/83 og 30/83, CRAM og Rheinzink mod Kommissionen, Sml. s. 1679, præmis 16, Cellulose II-dommen, præmis 50 ovenfor, præmis 126 og 127, og Rettens dom af 20.4.1999, forenede sager T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 og T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, »PVC II-dommen«, Sml. II, s. 931, præmis 725). Anbringendet om, at det i den foreliggende sag påhviler Kommissionen at bevise eksistensen af et kartel mellem de virksomheder, der er omtalt i den anfægtede beslutnings artikel 2, på anden måde end med henvisning til leveringskontrakterne, er følgelig irrelevant.

72 Det må således fastslås, at den retspraksis, som Corus i denne henseende støtter sig på, vedrører den situation, hvor Kommissionen udelukkende henholder sig til de pågældende virksomheders adfærd på markedet som grundlag for at antage, at der foreligger en overtrædelse (jf. i denne retning PVC II-dommen, præmis 71 ovenfor, præmis 727 og 728). Nærmere bestemt er den bevisregel, der nævnes i præmis 71 i Cellulose II-dommen, præmis 50 ovenfor, kun relevant i den situation, hvor Kommissionen udelukkende baserer sig på, at der foreligger en parallel adfærd, som bevis for en samordnet praksis. Denne situation foreligger ikke i nærværende sag, da den antagne overtrædelse hviler på selve bestemmelserne i de leveringskontrakter, der anses for at udgøre en overtrædelse af Fællesskabets konkurrenceregler (jf. den anfægtede beslutnings betragtning 110 ff.), og idet Kommissionen i øvrigt henviser til en række supplerende dokumentbeviser til støtte for sin opfattelse (jf. den anfægtede beslutnings betragtning 78 ff.).

73 Selv om det antages, at Corus har været i stand til at påvise, at indgåelsen af de tre virksomheders forsyningskontrakter med Vallourec, Dalmine og Mannesmann objektivt var i overensstemmelse med virksomhedens kommercielle interesser, afkræfter dette forhold følgelig på ingen måde Kommissionens opfattelse, hvorefter denne aftale var ulovlig. Faktisk er konkurrencestridige former for praksis meget ofte i virksomhedernes individuelle kommercielle interesse, i det mindste på kort sigt.

74 Formålet med og virkningen af de tre leveringskontrakter beskrives af Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 111 på følgende måde:

»Formålet med disse kontrakter var at levere glatte rør til den førende virksomhed på Nordsø-markedet for OCTG-rør og at bevare en lokal producent i Det Forenede Kongerige for at sikre, at de såkaldte [»grundlæggende regler«] blev respekteret inden for Europa-Japan-klubben. Kontrakterne tilsigtede og medførte hovedsagelig, at alle [Corus'] behov (fra 1994 Vallourecs behov) blev dækket ved leverancer fordelt mellem dens konkurrenter [Mannesmann], Vallourec og Dalmine. Kontrakterne betød, at købspriserne for glatte rør kom til at afhænge af priserne på [Corus'] gevindskårne rør. De begrænsede også [Corus'] (fra februar 1994 Vallourecs) forsyningsfrihed og forpligtede den til at meddele konkurrenterne sine salgspriser og afsatte mængder. Desuden forpligtede [Mannesmann], Vallourec (indtil februar 1994) og Dalmine sig til at levere mængder, der ikke var fastlagt på forhånd, til en konkurrent ([Corus], og dernæst Vallourec fra marts 1994).«

75 Indholdet af de leveringskontrakter, der er fremlagt for Retten, bekræfter i det væsentlige de faktiske oplysninger, der er angivet i den nævnte betragtning 111 i den anfægtede beslutning samt i dens betragtning 78-82 og 153. Tilsammen fordeler disse kontrakter, i det mindste fra den 9. august 1993, Corus' behov for glatte rør mellem de tre andre europæiske producenter (40% for Vallourec, 30% for Dalmine og 30% for Mannesmann). Endvidere fastlægger hver af disse kontrakter den pris, som Corus betalte for de glatte rør, ved hjælp af en matematisk formel, der tager hensyn til den pris, som Corus opnåede for sine rør med gevind.

76 Det følger af disse konstateringer, at formålet og/eller i hvert fald virkningen af leveringskontrakterne var, at en fordeling af den fortjeneste, der kunne opnås på det britiske marked ved salget af gevindskårne rør, blev sat i stedet for konkurrencen for de fire europæiske producenters vedkommende (jf. analogt, for så vidt angår former for samordnet praksis, Rettens dom af 15.3.2000, forenede sager T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 og T-104/95, Cimenteries CBR m.fl. mod Kommissionen, »Cement-dommen«, Sml. II, s. 491, præmis 3150).

77 Ved hver af leveringskontrakterne pålagde Corus sine tre konkurrenter sådanne forpligtelser, at enhver effektiv konkurrence fra deres side på virksomhedens hjemmemarked, såvel som enhver udsigt til en sådan konkurrence, blev udelukket.

78 Corus styrkede således sin stilling på sit hjemmemarked — på bekostning af virksomhedens frie valg af leverandører — fordi dens tre potentielle konkurrenter på det britiske marked for rør med gevind påtog sig sådanne forpligtelser over for Corus, at deres salg af glatte rør ville blive mindre, hvis Corus' salg af gevindskårne rør skulle falde. Endvidere ville fortjenstmarginen ved salgene af glatte rør, som de tre leverandører havde forpligtet sig til at foretage, også blive indskrænket i den situation, hvor Corus opnåede en lavere pris for sine gevindskårne rør og kunne endog blive forvandlet til et tab. Under disse omstændigheder var det i praksis utænkeligt, at disse tre producenter ville forsøge at konkurrere effektivt med Corus på det britiske marked for rør med gevind, især hvad angår priserne (jf. den anfægtede beslutnings betragtning 153).

79 Ved at indvilge i at indgå sådanne kontrakter sikrede hver af Corus' fællesskabskonkurrenter sig omvendt en indirekte andel af sidstnævntes hjemmemarked såvel som en del af den fortjeneste, der blev opnået her. For at opnå disse fordele gav de reelt afkald på muligheden for at sælge rør med gevind på det britiske marked, og — i hvert fald fra underskrivelsen af den tredje kontrakt den 9. august 1993, hvorved de resterende 30% blev tildelt Mannesmann — på muligheden for at levere en større del af de glatte rør, der blev købt af Corus, end den, som hver af dem i forvejen var blevet tildelt. Endvidere accepterede Corus' konkurrenter den byrdefulde, og dermed kommercielt unormale forpligtelse til at levere virksomheden rør i mængder, der ikke var fastlagt på forhånd på anden måde end ved henvisning til Corus' salg af rør med gevind.

80 Det må fastslås, at såfremt leveringskontrakterne ikke havde eksisteret, ville de tre andre europæiske producenter end Corus normalt, når der ses bort fra de grundlæggende regler, have haft en reel eller i det mindste potentiel interesse i at konkurrere effektivt med Corus på det britiske marked for gevindskårne rør, såvel som i at konkurrere indbyrdes om leverancerne af glatte gør til Corus.

81 Det skal i den forbindelse endvidere bemærkes, at hver af leveringskontrakterne blev indgået med en oprindelig varighed på fem år, og denne forholdsvis lange varighed bekræfter og bestyrker disse kontrakters konkurrencestridige karakter.

82 Som anført af Kommissionen indebar den i hver af de tre leveringskontrakter aftalte formel for fastsættelse af prisen på glatte rør i øvrigt en ulovlig udveksling af forretningsoplysninger (jf. den anfægtede beslutnings betragtning 153, og endvidere dens betragtning 111), der skal holdes fortrolige for ikke at gøre indgreb i de konkurrerende virksomheders selvstændige fastlæggelse af deres forretningspolitik (jf. i denne retning dommen i sagen Thyssen Stahl mod Kommissionen, præmis 67 ovenfor, præmis 403, og i sagen British Steel mod Kommissionen, præmis 67 ovenfor, præmis 383 ff.).

83 Corus' argumentation om, at dens konkurrenter ikke blev meddelt fortrolige oplysninger om de mængder rør, den havde solgt, og om de priser, dennes kunder havde betalt, kan ikke fritage virksomheden for ansvar under de konkrete omstændigheder i denne sag.

84 Med hensyn til de af Corus solgte mængder gevindskårne rør bemærkes, at virksomhedens leverandører med lethed kunne beregne dem, eftersom de hver især principielt leverede en fast procentdel af virksomhedens behov.

85 For så vidt angår priserne er det derimod rigtigt, at Corus ikke som sådan meddelte de priser, som virksomheden opnåede for sine gevindskårne rør, til sine medkontrahenter. Udtalelsen i den anfægtede beslutnings betragtning 111 om, at leveringskontrakterne »forpligtede [Corus] til at meddele konkurrenterne sine salgspriser«, overdriver således rækkevidden af de kontraktmæssige forpligtelser på dette punkt. Kommissionen har imidlertid i den anfægtede beslutnings betragtning 153 og for Retten korrekt anført, at disse priser havde en matematisk forbindelse med den pris, der blev betalt for de glatte rør, således at de tre berørte leverandører modtog præcise oplysninger om retningen af, tidspunktet for og omfanget af ethvert udsving i priserne for de gevindskårne rør, der blev solgt af Corus.

86 Det må fastslås, at ikke alene er det i strid med artikel 81, stk. 1, EF, at disse oplysninger meddeles til konkurrenter, men karakteren af denne overtrædelse er endvidere i det væsentlige den samme, hvad enten det var selve priserne for de gevindskårne rør eller kun oplysninger om udsvingene heri, der var genstand for en sådan meddelelse. Under disse omstændigheder findes den i den foregående præmis påviste unøjagtighed at være uvæsentlig i den videre sammenhæng i forbindelse med overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2, og den har følgelig ingen betydning for konstateringen af dennes eksistens.

87 Hvad angår Corus' mere generelle argumentation om, at de i de foregående præmisser påviste konkurrencebegrænsninger ikke er de begrænsninger, der udgør den særlige overtrædelse, som Kommissionen har konstateret i den anfægtede beslutnings artikel 2, skal der mindes om, at disse restriktioner klart er angivet i den anfægtede beslutnings betragtninger, hvor denne overtrædelse beskrives, navnlig i betragtning 111, der er citeret fuldt ud i præmis 74 ovenfor. Selv om det anføres i den anfægtede beslutnings artikel 2, stk. 1, at leveringskontrakterne blev indgået »som led i den i artikel 1 nævnte overtrædelse«, fremgår det klart heraf, at det er det forhold, at disse konkurrencestridige kontrakter er blevet indgået, der i sig selv udgør den i artikel 2 konstaterede overtrædelse.

88 Under alle omstændigheder bekræftes rigtigheden af denne analyse af den omstændighed, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings artikel 2, stk. 2, i forhold til hver af de europæiske producenter har fastlagt overtrædelsens varighed under hensyn til den periode, hvor den eller de kontrakter, som de hver var parter i, var i kraft.

89 Disse konstateringer er endvidere også tilstrækkeligt grundlag for at afvise Corus' argument om, at Kommissionen ikke har påvist, at de europæiske producenter alle fire samordnede deres adfærd på den i den anfægtede beslutning beskrevne måde. Uanset det virkelige omfang af den samordning, der var mellem de fire europæiske producenter, må det fastslås, at hver enkelt af dem har underskrevet en af de kontrakter, der udgør den påtalte overtrædelse, med undtagelse af Corus, der har underskrevet tre kontrakter, der begrænser konkurrencen og indgår som et led i overtrædelsen af artikel 81, stk. 1, EF, der er fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 2.

90 Under disse omstændigheder er det blot for alle tilfældes skyld, at Kommissionen har henvist til en række indicier vedrørende forhold uden for leveringskontrakterne som bevis for den konstaterede overtrædelse i den anfægtede beslutnings artikel 2. Det er derfor ikke nødvendigt med henblik på behandlingen af det her omhandlede anbringende konkret at undersøge alle de argumenter, som sagsøgeren har fremført herom.

91 I forbindelse med det her omhandlede anbringende, og for så vidt som omfanget af den samordning, der bestod mellem de fire fællesskabsproducenter med hensyn til overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2, er relevant for undersøgelsen af visse af de andre anbringender, skal der dog foretages en undersøgelse af visse af dokumenterne i Kommissionens sagsakt i nærværende sag med henblik på bedømmelsen af Corus' argument om, at de tre omtvistede leveringskontrakter blev indgået på forskellige datoer, således at Kommissionen ikke på dette grundlag kan udlede, at der forelå en enkelt overtrædelse, som de fire europæiske producenter deltog i.

92 I denne sammenhæng er notatet om overvejelser vedrørende VAM-kontrakten, der er dateret den 23. marts 1990, af særlig betydning. Under overskriften »Scénario II« nævner Verluca heri muligheden for at »opnå, at japanerne ikke trænger ind på [det britiske marked], og at problemet løses mellem de europæiske producenter«. Han fortsætter: »I så fald ville de glatte rør i praksis kunne fordeles mellem [Mannesmann], [Vallourec] og Dalmine.« I det følgende afsnit bemærker han, at »vi formodentlig [ville] have interesse i at knytte [Vallourecs] salg både til [Corus] priser og afsætning af VAM«. Da dette sidstnævnte forslag nøje svarer til de væsentlige bestemmelser i den kontrakt, der blev indgået mellem Vallourec og Corus 16 måneder senere, synes det klart, at denne strategi faktisk blev valgt af Vallourec, og at den nævnte kontrakt blev underskrevet for at gennemføre den.

93 Retten må ligeledes forkaste Corus' argument om, at styrkelsen af den del af de grundlæggende regler, der pålagde de japanske producenter at respektere de europæiske hjemmemarkeder, ikke er den af de tre løsninger, der var fremlagt i notatet om strategiske overvejelser og i notatet om overvejelser vedrørende VAM-kontrakten, som Verluca valgte som notaternes konklusion. Det fremgår således

klart af ordlyden af disse to notater, at forfatteren til dem foretrak denne løsning og kun modvilligt forkastede den, fordi den ikke kunne gennemføres. I notatet om strategiske overvejelser anføres det nærmere, at »den bedste løsning for [Vallourec]« hvilede på den antagelse, at »europæerne opnåede fra japanerne, at de respekterer UK inden for Buttress-rør og rør med specialgevind«. I det nævnte notat forkaster Verluca kun denne løsning, fordi han »desværre ikke tror, at denne løsning [...] kan virke«. I betragtning af, at denne løsning blev iværksat fra 1991, er den midlertidige forkastelse af denne plan i notaterne uden betydning.

94 Den omstændighed, at en praktisk talt identisk kontrakt på et senere tidspunkt blev underskrevet mellem Corus på den ene side og Vallourec, herefter Dalmine og endelig Mannesmann, på den anden side, således at Corus' behov for glatte rør i praksis var fordelt mellem disse tre selskaber fra 1993, som det var forudset af Verluca, bekræfter endvidere, at disse tre kontrakter må være blevet indgået med det formål at gennemføre en fælles europæisk strategi. Som anført af Kommissionen havde Vallourec udformet denne strategi og havde i en første fase indgået en leveringskontrakt med Corus. Derefter sluttede Dalmine og Mannesmann sig til dem, hvilket bekræftes af, at hver af disse to selskaber indgik en leveringskontrakt med Corus.

95 I lyset af det anførte må det konkluderes, at Kommissionen i den anfægtede beslutning med føje har antaget, at leveringskontrakterne udgjorde den overtrædelse, der er fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 2, og dermed var tilstrækkeligt bevis for dens eksistens. Det skal under alle omstændigheder ligeledes bemærkes, at de supplerende beviser, som Kommissionen har fremlagt, beviser rigtigheden af dens opfattelse om, at disse kontrakter indgik i en mere omfattende, fælles politik.

96 Det her omhandlede anbringende må følgelig forkastes.

Anbringendet om, at retten til kontradiktion er tilsidesat som følge af uoverensstemmelser mellem meddelelsen af klagepunkter og den anfægtede beslutning med hensyn til analysen af de beviser, der er påberåbt for at godtgøre eksistensen af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2

Parternes argumenter

97 Ifølge Corus er den analyse, der i meddelelsen af klagepunkter er foretaget af notaterne fra 1990, som citeres i den anfægtede beslutnings betragtning 78-81, forskellig fra den, der findes i den anfægtede beslutning, navnlig for så vidt som Kommissionen i beslutningens betragtning 147 ikke længere hævder, at disse beviser dokumenterer, at der fandtes en aftale vedrørende glatte rør mellem de fire europæiske producenter.

98 I øvrigt blev dokumenterne fra 1993, der citeres i den anfægtede beslutnings betragtning 91 (nemlig Corus' telefax til Vallourec med titlen »Aftale om samarbejde med BS« og dokumentet vedrørende systemet for stålrør), påberåbt for første gange af Kommissionen i den anfægtede beslutning med henblik på at bevise, at der forelå en ulovlig aftale, der bestod i leveringskontrakterne. Corus fik således ikke lejlighed til at fremsætte bemærkninger under den administrative procedure til den analyse, der er lagt til grund i den anfægtede beslutning på dette punkt, og virksomhedens ret til kontradiktion er dermed blevet tilsidesat.

99 Kommissionen har heroverfor anført, at den endelige beslutning ikke nødvendigvis på alle punkter skal være identisk med meddelelsen af klagepunkter. I den foreliggende sag indeholder meddelelsen af klagepunkter og den anfægtede beslutning begge den konklusion, at Corus deltog i den aftale, der udgør overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2, med i hvert fald én anden virksomhed fra 1990 og med sine tre europæiske leverandører fra 1993. Selv om der antages at foreligge en forskel mellem meddelelsen af klagepunkter og den anfægtede beslutning, har den ikke påvirket Corus' ret til kontradiktion. En sådan forskel ville derfor kun gøre det berettiget at annullere en endelig beslutning, hvis der eksisterede en mulighed for, at den administrative procedure, hvis denne påståede mangel ikke havde foreligget, kunne have ført til et andet resultat (Domstolens dom af 10.7.1980, sag 30/78, Distillers Company mod Kommissionen,

Sml. s. 2229, præmis 26). For at bevise, at retten til kontradiktion blev tilsidesat, måtte Corus således påvise, at den anfægtede beslutning kunne være blevet en anden, hvis virksomheden havde haft lejlighed til at bestride, at der forelå en aftale, hvori tre andre virksomheder deltog og ikke blot en. Eftersom Corus bestrider, at der overhovedet forelå en aftale, anser Kommissionen fortsat denne opfattelse for at være rigtig, uanset antallet af virksomheder, der medvirkede i den omtvistede overtrædelse sammen med Corus, og at Corus har haft lejlighed til at varetage sine interesser på passende måde.

Rettens bemærkninger

100 Det bemærkes indledningsvis, at retten til kontradiktion ikke er tilsidesat, fordi der foreligger en uoverensstemmelse mellem meddelelsen af klagepunkter og den endelige beslutning, medmindre et klagepunkt, der er lagt til grund i beslutningen, ikke er blevet fremført i meddelelsen på en måde, der er tilstrækkelig til, at adressaterne kunne varetage deres interesser (jf. i denne retning Cement-dommen, præmis 76 ovenfor, præmis 852-860).

101 Endvidere er den vurdering, der fremgår af en meddelelse af klagepunkter, ofte mere summarisk end den, der findes i den vedtagne endelige beslutning, da den blot er Kommissionens foreløbige stillingtagen. Redaktionelle forskelle mellem en meddelelse af klagepunkter og en endelig beslutning, der skyldes forskellen mellem disse to dokumenters respektive formål, kan principielt ikke være en tilsidesættelse af retten til kontradiktion. I den foreliggende sag er det således ganske naturligt, at meddelelsen af klagepunkter ikke indeholder et punkt svarende til den anfægtede beslutnings betragtning 147, hvori Kommissionen udtrykkeligt drager konklusioner af de beviser, der er undersøgt i beslutningens betragtning 78-81 og 91. Tværtimod kunne et punkt med en sådan konklusion efter omstændighederne være betragtet som forhastet i meddelelsen af klagepunkter.

102 Kommissionen har i den anfægtede beslutnings betragtning 78 anført, at »Vallourec og [Corus] indførte [...] begrebet »fundamentals improved««, mens den i punkt 63 i

meddelelsen af klagepunkter havde anført, at »europæerne« havde gjort det. I den anfægtede beslutning hævder den således ikke længere, at notaterne fra Vallourec dokumenterer, at der forelå en aftale allerede fra 1990 mellem samtlige fire europæiske producenter vedrørende de glatte rør, der blev solgt på det britiske marked.

103 Det må fastslås, at Kommissionen med denne ændrede vurdering blot i den anfægtede beslutning har holdt sig til de faktiske omstændigheder, som den mente at have tilstrækkeligt bevis for, navnlig efter at meddelelsen af klagepunkter var besvaret af dennes adressater. Da de pågældende notater udelukkende vedrørte Vallourec og Corus, besluttede Kommissionen at formulere den anfægtede beslutnings betragtning 78 mere forsigtigt på dette punkt end punkt 63 i meddelelsen af klagepunkter.

104 Det må under alle omstændigheder bemærkes, at denne redaktionelle forskel på ingen måde er i strid med interesserne for modtagerne af meddelelsen af klagepunkter, men netop viser, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har tillagt notaterne fra Vallourec en mere begrænset bevisværdi som belastende beviser, der dokumenterer eksistensen af den i beslutningens artikel 2 konstaterede overtrædelse, end i meddelelsen af klagepunkter. Der foreligger dermed ingen tilsidesættelse af retten til kontradiktion på grund af denne forskel.

105 Med hensyn til argumenterne vedrørende Corus' telefax til Vallourec med titlen »Aftale om samarbejde med BS« og dokumentet vedrørende systemet for stålrør er det tilstrækkeligt at konstatere, at punkt 118 i meddelelsen af klagepunkter er formuleret med nøjagtigt den samme ordlyd som den anfægtede beslutnings betragtning 91 og følgelig henviser til disse to beviser på samme måde og i den samme sammenhæng som beslutningen. Hertil kommer, at i modsætning til hvad Corus hævder, anføres det såvel i meddelelsen af klagepunkter som i den anfægtede beslutning, at telefaxen med titlen »Aftale om samarbejde med BS« henviser til de kontrakter, der er påtalt i beslutningens artikel 2: »Et af forslagene gik ud på at overdrage Vallourec OCTG-aktiviteterne og bibeholde kontrakterne om levering af glatte rør mellem [Corus] og Vallourec, [Mannesmann] og Dalmine i de samme forhold« (punkt 118 i meddelelsen af klagepunkter og betragtning 91 i den anfægtede beslutning).

106 Det her omhandlede anbringende er følgelig ikke begrundet, og påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 2 må derfor forkastes.

Påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 1

Anbringendet om de konsekvenser, som det har for konstateringen af eksistensen af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1, at den i beslutningens artikel 2 angivne overtrædelse ikke foreligger

Parternes argumenter

107 Sagsøgeren har anført, at såfremt den anfægtede beslutnings artikel 2 måtte annulleres, ville der ikke være tilstrækkelige beviser til at godtgøre, at virksomheden fra 1991 har deltaget i den overtrædelse, der omhandles i den anfægtede beslutnings artikel 1.

108 Sagsøgeren har indledningsvis anført, at overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2 i beslutningens betragtning 164 er beskrevet som et middel til at gennemføre det princip, at hjemmemarkederne skulle respekteres, hvilket indgik som led i Europa-Japan-klubben. Såfremt den anfægtede beslutnings artikel 2 måtte annulleres, ville beviset for Corus' medvirken i overtrædelsen, der er konstateret i den anfægtede beslutnings artikel 1, være begrænset til virksomhedens deltagelse i møderne i den nævnte klub.

109 Efter Corus' opfattelse indgik virksomhedens deltagelse i de nævnte møder imidlertid i dens strategi om at trække sig ud af markedet for sømløse rør, der allerede var fastlagt i 1987, og som blev gennemført med lukningen af virk-

somhedens fabrik i Clydesdale, der fremstillede glatte rør, i april 1991. Det dokument, der er gengivet på s. 4902 i Kommissionens sagsakt, og som har titlen »Formandspapiret« (»Paper for Presidents«), der er gjort gældende af Kommissionen som bevis for Corus' deltagelse i de nævnte møder, viser, at den eventuelle omstrukturering af den europæiske jern- og stålindustri blev behandlet på disse møder. Det var som led i denne omstrukturering, at Corus forsøgte at forhandle om indstillingen af virksomhedens sidste aktiviteter på markedet for glatte rør. Der foreligger intet dokumentbevis for, at Corus' deltagelse i de nævnte møder førte til den ulovlige, hemmelige aftale, som Kommissionen har antaget i den anfægtede beslutnings artikel 1.

110 Kommissionen gør gældende, at den overtrædelse, der er antaget i den anfægtede beslutnings artikel 1, hviler på andre beviser end dem, der er påberåbt til godtgørelse af den overtrædelse, der er antaget i beslutningens artikel 2. Den bemærker i øvrigt, at Corus ikke har anfægtet disse beviser og heller ikke bestridt, at de grundlæggende regler om opdeling af markederne fandtes.

Rettens bemærkninger

111 Det bemærkes indledningsvis, at da påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 2 er blevet forkastet af de ovenfor anførte grunde, er nærværende anbringende principielt irrelevant.

112 Dette anbringende kunne nemlig kun anses for begrundet, såfremt Kommissionen med urette havde støttet sig på eksistensen af den overtrædelse, der er angivet i den anfægtede beslutnings artikel 2, som bevis for Corus' medvirken i overtrædelsen i henhold til beslutningens artikel 1. Denne situation ville for det første foreligge, såfremt der ikke var blevet ført tilstrækkeligt bevis for eksistensen af overtrædelsen vedrørende de glatte rør, der er konstateret i den anfægtede beslutnings artikel 2, eller i øvrigt, for det andet, hvis det ikke var blevet godtgjort, at denne overtrædelse bestod i en ulovlig samordning mellem de fire europæiske producenter som led i den overtrædelse, der blev begået inden for rammerne af Europa-Japan-klubben sammen med de japanske producenter vedrørende markedet i næste led for gevindskårne rør, og som er konstateret i artikel 1.

113 I præmis 71-96 ovenfor er det imidlertid blevet fastslået, at der er blevet ført fornødent bevis for, at overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2 forelå. Det er endvidere blevet fastslået i præmis 91-96 ovenfor, at de kontrakter, der udgjorde denne overtrædelse, faktisk blev underskrevet som led i en samordning mellem de fire europæiske producenter, der var adressater for den anfægtede beslutning, hvis formål navnlig var at styrke den ulovlige aftale, der var indgået inden for rammerne af Europa-Japan-klubben.

114 Det må under alle omstændigheder konstateres, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings artikel 1 på ingen måde anså Corus for at have deltaget i den deri fastslåede overtrædelse, blot fordi virksomheden havde udvist en konkurrencestridig adfærd på det forudliggende marked for glatte rør, hvilket er det forhold, der udgør overtrædelsen i henhold til beslutningens artikel 1, men anførte, at denne virksomhed derudover havde deltaget direkte i aftalen om opdeling af markederne for gevindskårne rør med de andre europæiske producenter og de japanske producenter.

115 Selv om eksistensen af overtrædelsen, der er fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 2, bestyrker Kommissionens vurdering vedrørende overtrædelsen i henhold til beslutningens artikel 1, er denne samt Corus' deltagelse i den i det væsentlige baseret på beviser, der er forskellige fra dem, der er anvendt for at godtgøre eksistensen af overtrædelsen i henhold til beslutningens artikel 2, og især på Verlucas vidneforklaringer (jf. navnlig den anfægtede beslutnings betragtning 62-67). Corus har imidlertid ikke bestridt disse bevisers relevans med henblik på at godtgøre eksistensen af den overtrædelse, der er fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1. Selv om det blev antaget, at den anfægtede beslutnings artikel 2 måtte annulleres — uanset hvad der er blevet fastslået ovenfor — kunne denne annullation derfor ikke medføre, at artikel 1 måtte annulleres.

116 Med hensyn til sagsøgerens argumentation, der støttes på grundene til, at virksomheden deltog i møderne i Europa-Japan-klubben, følger det af en fast praksis, at såfremt en virksomhed deltager i møder mellem virksomheder med et konkurrencestridigt formål, også selv om den ikke tager aktiv del heri, og den ikke

klart tager afstand fra disses indhold, hvorved den giver de andre deltagere indtryk af, at den deltager i det kartel, der er resultatet af de nævnte møder, og at den vil overholde det, kan det antages, at den deltager i kartellet i henhold til de nævnte møder (jf. især Rettens dom af 17.12.1991, sag T-7/89, Hercules Chemicals mod Kommissionen, Sml. II, s. 1711, præmis 232).

117 I nærværende sag har Corus ikke benægtet sin deltagelse i møderne i Europa-Japan-klubben og har, således som det allerede er påvist ovenfor, ikke fremført argumenter, der kan anfægte sandfærdigheden og bevisværdien af de beviser, som Kommissionen har påberåbt sig i den anfægtede beslutning vedrørende eksistensen af den overtrædelse, der er fastslået i beslutningens artikel 1.

118 Det følger af det anførte, at det her omhandlede anbringende må forkastes.

Anbringendet vedrørende en fejlagtig bedømmelse af varigheden af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1

Parternes argumenter

119 Corus har endvidere fremført et anbringende om en påstået fejl i den anfægtede beslutning vedrørende varigheden af overtrædelsen, der er konstateret i den anfægtede beslutnings artikel 1. Dette anbringende bør medføre, at den nævnte artikel 1 annulleres delvist, og at størrelsen af den bøde, som Corus er pålagt, nedsættes.

120 Ifølge Corus har Kommissionen forklaret, at den har anset overtrædelsen, der er beskrevet i den anfægtede beslutnings artikel 1, for at have foreligget fra og med 1990, fordi selvbegrænsningsaftalerne var gældende før denne dato (den anfægtede beslutnings betragtning 108). Corus er af den opfattelse, at de nævnte aftaler blev forlænget indtil begyndelsen af 1991, således at der ikke har kunnet foreligge en overtrædelse før 1991, når Kommissionens argumentation følges. Corus bemærker, at en anden adressat for den anfægtede beslutning vil kunne fremlægge bevis for denne forlængelse. Efter at Corus i stævningen anmodede Retten om at anordne en forudgående bevisførelse, såfremt dette er nødvendigt, har virksomheden i replikken anmodet Retten om at pålægge Kommissionen eller enhver udenforstående part at fremlægge ethvert dokument af relevans for nærværende sag, navnlig dokumenter, der kan bevise, at selvbegrænsningsaftalerne blev forlænget.

121 Kommissionen konstaterer, at Corus ikke har fremlagt noget bevis til støtte for sit argument om, at selvbegrænsningsaftalerne, der var indgået med den japanske regering, først udløb i 1991. Da et udtrykt håb om, at en anden part vil kunne føre dette bevis, ikke kan træde i stedet for et faktisk bevis, finder Kommissionen det ikke nødvendigt at besvare dette argument. Den omstændighed, at der ikke blev pålagt en bøde for den periode, hvorunder selvbegrænsningsaftalerne var gældende, udgjorde under alle omstændigheder en indrømmelse i lyset af Kommissionens meddelelse vedrørende indførslen af japanske produkter i Fællesskabet (org.ref.: JO 1972 C 111, s. 13).

Rettens bemærkninger

122 Det skal indledningsvis bemærkes, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 108 har anført, at den kunne have fastslået, at overtrædelsen forelå fra 1977, men at den valgte ikke at gøre det, fordi selvbegrænsningsaftalerne fandtes. I den anfægtede beslutnings artikel 1 har den således lagt til grund, at overtrædelsen først bestod fra 1990. Det må konstateres, at denne fremgangsmåde udgør en indrømmelse fra Kommissionen til den anfægtede beslutnings adressater.

123 Det skal bemærkes, at ingen af parterne for Retten har gjort gældende, at denne indrømmelse bør anfægtes i den foreliggende sag. Følgelig skal Rettens undersøgelse i denne sag ikke vedrøre lovligheden eller rimeligheden af den nævnte indrømmelse, men udelukkende spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen, efter at den udtrykkeligt havde givet den i betragtningerne til den anfægtede beslutning, har anvendt den korrekt i dennes sag. Der skal i den forbindelse mindes om, at det påhviler Kommissionen at fremlægge nøjagtige og samstemmende beviser, der kan støtte en fast overbevisning om, at overtrædelsen er blevet begået, da bevisbyrden for, at overtrædelsen foreligger, og dermed for dens varighed, påhviler Kommissionen (dommen i sagen CRAM og Rheinzink mod Kommissionen, præmis 71 ovenfor, præmis 20, og Cellulose II-dommen, præmis 50 ovenfor, præmis 127; Rettens dom af 10.3.1992, forenede sager T-68/89, T-77/89 og T-78/89, SIV m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1403, præmis 193-195, 198-202, 205-210, 220-232, 249, 250 og 322-328, og af 6.7.2000, sag T-62/98, Volkswagen mod Kommissionen, Sml. II, s. 2707, præmis 43 og 72).

124 I forbindelse med den ovenfor beskrevne indrømmelse var det påståede udløb af selvbegrænsningsaftalerne således det afgørende kriterium i forbindelse med bedømmelsen af, om overtrædelsen skulle antages at have foreligget i 1990. Da der er tale om aftaler indgået på internationalt plan mellem den japanske regering, som var repræsenteret ved Ministeriet for Industri og Udenrigshandel, og Fællesskabet, der var repræsenteret ved Kommissionen, må det herefter fastslås, at Kommissionen i overensstemmelse med princippet om god forvaltning burde have opbevaret dokumenterne, der bekræftede, hvornår de nævnte aftaler udløb. Følgelig burde den have været i stand til at fremlægge disse dokumenter for Retten. Imidlertid har Kommissionen for Retten forklaret, at den havde gennemsøgt sine arkiver, men at den ikke kunne fremlægge dokumenter, der viser ophørsdatoen for disse aftaler.

125 Selv om en sagsøger i almindelighed ikke kan overføre bevisbyrden på sagsøgte, ved at påberåbe sig omstændigheder, som denne ikke er i stand til at bevise, kan bevisbyrdebegrebet i denne sag ikke anvendes til fordel for Kommissionen for så vidt angår udløbsdatoen for de internationale aftaler, den har indgået. Det uforklarlige forhold, at Kommissionen ikke er i stand til at fremlægge beviser vedrørende en omstændighed, der berører den direkte, fratager Retten muligheden for at træffe

afgørelse med fuldt kendskab til sagen for så vidt angår ophørsdatoen for de nævnte aftaler. Det ville være i strid med princippet om god retspleje at lade følgerne af denne brist fra Kommissionens side blive båret af virksomhederne, der var adressater for den anfægtede beslutning, og som til forskel fra den sagsøgte institution ikke var i stand til at føre det bevis, der mangler.

126 De må under disse omstændigheder helt undtagelsesvis antages, at det påhvilede Kommissionen at føre beviset for dette ophør. Det må herved konstateres, at Kommissionen ikke har fremlagt bevis for, hvornår selvbegrænsningsaftalerne udløb, det være sig i den anfægtede beslutning eller for Retten.

127 I øvrigt har hverken Corus eller så meget mindre Kommissionen hævdet, at selvbegrænsningsaftalerne stadig var gældende i 1991.

128 Under disse omstændigheder må selvbegrænsningsaftalerne, der var indgået mellem Kommissionen og de japanske myndigheder, med henblik på den foreliggende sag antages at være forblevet i kraft indtil slutningen af 1990.

129 Under alle omstændigheder har de japanske sagsøgere fremlagt beviser, der dokumenterer forlængelsen af selvbegrænsningsaftalerne indtil den 31. december 1990, i det mindste fra japansk side, hvilket bestyrker Corus' opfattelse i den foreliggende sag (jf. Rettens dom af d.d., forenede sager T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, trykt i nærværende Samling af Afgørelser, præmis 345). Det bemærkes, at Retten i forenede sager, hvor alle parterne har haft lejlighed til at gennemgå samtlige sagsakter, ex officio kan tage hensyn til beviser, der foreligger i sagsakterne i de parallelle sager (jf. i denne retning Rettens domme af 13.12.1990, sag T-113/89, Nefarma og Bond van Groothandelaren in het Farmaceutische Bedrijf mod Kommissionen, Sml. II, s. 797, præmis 1, og sag

T-116, Prodifarma m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 843, præmis 1). I det foreliggende tilfælde skal Retten træffe afgørelse i sager, der er blevet forenet med henblik på den mundtlige forhandling, og hvis genstand er den samme beslutning, hvorved en overtrædelse er fastslået, og i hvilke alle sagsøgerne har nedlagt påstand om omgørelse af størrelsen af de bøder, som de er blevet pålagt at betale.

130 I nærværende sag har Retten således ubestrideligt kendskab til de beviser, der er fremlagt af de fire japanske sagsøgere, og det er ikke nødvendigt at tage stilling til Corus' anmodning om, at det pålægges Kommissionen at fremlægge disse argumenter under nærværende sag.

131 Det skal i øvrigt bemærkes, at Corus for Retten ikke alene har nedlagt påstand om annullation af den anfægtede beslutning, for så vidt angår varigheden af den overtrædelse, der er fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1, men derudover har nedlagt påstand om, at Retten i forbindelse med udøvelsen af sin fulde prøvelsesret, som den i overensstemmelse med artikel 229 EF er tillagt ved artikel 17 i forordning nr. 17, nedsætter størrelsen af virksomhedens bøde for at tage hensyn til denne nedsatte varighed. Som følge af denne fulde prøvelsesret skal Retten, når den omgør den anfægtede retsakt, idet den ændrer de af Kommissionen pålagte bødebeløb, tage hensyn til alle de relevante faktiske omstændigheder (Domstolens dom af 15.10.2002, forenede sager C-238/99 P, C-244/99 P, c-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P — C-252/99 P og C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8375, præmis 692). Under disse omstændigheder ville det ikke være korrekt, såfremt Retten foretog en isoleret bedømmelse af situationen for hver enkelt af sagsøgerne under de konkrete omstændigheder i sagen, idet den blot tog de faktiske forhold i betragtning, som de har valgt at fremføre til støtte for deres sag, og undlod at tage hensyn til de forhold, som andre sagsøgere eller Kommissionen har kunnet gøre gældende.

132 Det følger endvidere af disse betragtninger i det hele, at Kommissionens argument om, at Corus ikke har gjort det her omhandlede anbringende effektivt gældende, ikke er relevant under de konkrete omstændigheder i sagen.

133 Det følger af det ovenfor anførte, at i lyset af den indrømmelse, som Kommissionen har givet i den anfægtede beslutning, bør varigheden af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1 nedsættes med et år. Den anfægtede beslutnings artikel 1 må følgelig annulleres, for så vidt som den overtrædelse, der heri lægges Corus til last, antages at have foreligget før den 1. januar 1991.

134 Påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 1 skal i øvrigt forkastes.

Påstanden om ophævelse af bøden

Parternes argumenter

135 I forbindelse med denne påstand har Corus fremført et enkelt anbringende om, at retten til kontradiktion er tilsidesat. Ifølge virksomheden fremgår det af retspraksis, at meddelelsen af klagepunkter klart skal angive alle de væsentlige faktiske forhold, som Kommissionen støtter sig på, således at modtagerne af meddelelsen får de oplysninger, der er nødvendige for, at de ikke blot kan forsvare sig mod konstateringen af, at der foreligger en overtrædelse, men også i påkommende tilfælde mod pålæggelsen af bøder. Af hensyn til modtagernes ret til kontradiktion påhviler det derfor Kommissionen på grundlag af de oplysninger, den er i besiddelse af, i forbindelse med meddelelsen af klagepunkter at fremlægge tilstrækkelige oplysninger om varigheden af den påståede overtrædelse, om dennes grovhed samt vedrørende spørgsmålet, om overtrædelsen er blevet begået forsætligt eller uagtsomt (Domstolens dom af 7.6.1983, forenede sager 100/80-103/80, Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1825, præmis 14, 15 og 21, af 9.11.1983, sag 322/81, Michelin mod Kommissionen, Sml. s. 3461, præmis 20, og af 16.3.2000, forenede sager C-395/96 P og C-396/96 P, Compagnie Maritime Belge Transports m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1365, præmis 142).

136 For så vidt angår overtrædelsens varighed har Corus yderligere bemærket, at Domstolen udtrykkeligt har fastslået, at det påhvilede Kommissionen på tidspunktet for meddelelsen af klagepunkter at angive overtrædelsens varighed som foreløbigt anslået på grundlag af de oplysninger, den rådede over, idet den ikke kunne begrænse sig til at oplyse, at der vil blive taget hensyn til overtrædelsens varighed i forbindelse med bødeudmålingen, således som hævdet af Kommissionen (dommen i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 135 ovenfor, præmis 15). Efter Corus' opfattelse må det samme gøre sig gældende med hensyn til forpligtelsen til at angive overtrædelsens grovhed og dennes uagtsomme eller forsætlige karakter, således at modtagerne af en meddelelse af klagepunkter effektivt kan udøve deres ret til kontradiktion vedrørende disse forhold. Retten har bekræftet denne fortolkning i Cement-dommen, præmis 76 ovenfor (præmis 483 og 484). I modsat fald ville denne forpligtelse blive indholdsløs, da den ville gå ud på, at meddelelsen af klagepunkter blot skal angive de relevante kriterier, hvilke under alle omstændigheder fremgår af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17.

137 I den foreliggende sag har Kommissionen tilsidesat denne forpligtelse såvel hvad angår overtrædelsens grovhed som spørgsmålet om, hvorvidt den blev begået forsætligt eller uagtsomt, idet punkt 153 og 154 i meddelelsen af klagepunkter ikke indeholder nogen angivelse om disse to forhold. Corus bemærker, at virksomheden gjorde Kommissionen opmærksom på denne mangel i punkt 6.7 i dens svar på meddelelsen af klagepunkter (stævningens bilag 11), og at Kommissionen ikke har tilsendt den supplerende oplysninger på dette punkt.

138 Corus gør gældende, at virksomheden under disse omstændigheder ikke har haft lejlighed til at udtale sig om Kommissionens vurdering af disse spørgsmål, før denne traf den anfægtede beslutning, hvori det konkluderes, at den overtrædelse, som Corus angiveligt har begået, var meget alvorlig, og at virksomheden var sig bevidst, at dens handlinger var ulovlige (den anfægtede beslutnings betragtning 161). Corus' ret til kontradiktion er følgelig blevet tilsidesat, hvorfor bøden, der er blevet pålagt virksomheden, må ophæves.

139 Ifølge Kommissionen fejlfortolker Corus dommen i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 135 ovenfor (præmis 21), for så vidt som den af denne dom udleder, at Kommissionen i meddelelsen af klagepunkter skal

angive sin foreløbige vurdering af de omstændigheder, som den har til hensigt at tillægge betydning med henblik på fastsættelsen af bødens størrelse. I virkeligheden pålagde Domstolen blot Kommissionen at angive, hvilke kriterier der vil blive anvendt ved fastsættelsen af det nævnte beløb. Den af Corus fremførte fortolkning af dommen i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen er således uforenelig med den fortolkning, der blev fastlagt i dommen i sagen Michelin mod Kommissionen, præmis 135 ovenfor (præmis 19), ifølge hvilken Kommissionen på utilladelig vis ville foregribe sin endelige beslutning, såfremt den gav oplysninger om størrelsen af de påtænkte bøder, inden virksomheden, over for hvem undersøgelsen er iværksat, har haft mulighed for at fremsætte sine bemærkninger til de klagepunkter, der gøres gældende over for den.

140 Corus' argument, der støttes på præmis 483 og 484 i Cement-dommen, præmis 76 ovenfor, er heller ikke relevant, eftersom disse præmisser vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen i meddelelsen af klagepunkter havde angivet, at den ville pålægge visse virksomheder en bøde. I nærværende sag er det derimod ubestridt, at punkt 154 i meddelelsen af klagepunkter klart angav, at Kommissionen havde til hensigt at pålægge Corus en bøde.

141 Det fremgår af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, at Kommissionen for at kunne gøre dette nødvendigvis måtte tage hensyn til den påtalte overtrædelses grovhed og varighed. Corus måtte derfor nødvendigvis være klar over betydningen af disse aspekter i så henseende. Da det endvidere er en betingelse for at pålægge en bøde med hjemmel i denne bestemmelse, at den begåede overtrædelse er forsætlig eller uagtsom, var henvisningen hertil tilstrækkelig til at oplyse Corus om Kommissionens stillingtagen til disse spørgsmål. Idet offentliggørelsen af retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten (EFT 1998 C 9, s. 3, herefter »retningslinjerne for bødeberegningen«) var sket før fremsendelsen af meddelelsen af klagepunkter til dennes adressater, burde Corus have udledt heraf, at aftalen om opdeling af markederne, som blev lagt virksomheden til last, udgjorde en meget alvorlig overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF.

142 Eftersom Retten i Cement-dommen, præmis 76 ovenfor, har fastslået, at meddelelsen af klagepunkter skal indeholde nærmere oplysninger om overtrædelsens karakter af forsætlig eller uagtsom og om dens grovhed, finder Kommissionen, at disse nærmere oplysninger kan anføres i selve teksten til meddelelsen af klagepunkter og ikke nødvendigvis i den del af meddelelsen, der henviser til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17. I den forbindelse bemærker Kommissionen, at Corus anså oplysningerne i meddelelsen af klagepunkter vedrørende overtrædelsens varighed for tilstrækkelige. Da disse oplysninger var indeholdt i andre afsnit af meddelelsen af klagepunkter end dem, hvori spørgsmålet om pålæggelse af en bøde blev behandlet, gør Kommissionen gældende, at Corus har accepteret princippet om, at der i denne forbindelse skal tages hensyn til meddelelsen af klagepunkter som helhed. Meddelelsen af klagepunkter indeholder imidlertid en detaljeret beskrivelse af overtrædelsen, hvoraf det fremgår, at Kommissionen anså den for væsentlig (jf. navnlig punkt 147 i meddelelsen af klagepunkter). Med hensyn til spørgsmålet om en overtrædelses forsætlige karakter har Kommissionen mindet om, at det i henhold til retspraksis ikke påhviler den at godtgøre en subjektiv hensigt i den henseende, men blot, at parterne måtte have vidst, at deres adfærd indebar en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF (Domstolens dom af 14.2.1978, sag 27/76, United Brands mod Kommissionen, Sml. s. 207, præmis 299). Det er på denne baggrund tilstrækkeligt at angive i meddelelsen af klagepunkter, at parternes adfærd objektivt betragtet havde en forsætlig eller uagtsom karakter.

143 Under alle omstændigheder fremførte Corus i punkt 1.6, 3.14 og 3.15 i sit svar på meddelelsen af klagepunkter udtrykkeligt argumenter, hvormed virksomheden søgte at bagatellisere overtrædelsens grovhed, og den henviste udtrykkeligt til dette aspekt i punkt 6.3, 6.4 og 6.7 i svaret. I punkt 3.12, 3.15 og 4.5-4.9 i samme svar angav Corus de forhold, der gjorde virksomhedens adfærd berettiget, før den i svarets punkt 6.1 og 6.2 i afsnittet »Spørgsmål vedrørende bøderne« konkluderede, at virksomheden ikke havde overtrådt artikel 81, stk. 1, EF, dvs. at den benægtede at have begået en overtrædelse og så meget mere en forsætlig overtrædelse. Kommissionen udleder af disse omstændigheder, at Corus har haft en mulighed, som virksomheden har udnyttet, for at tilkendegive sin opfattelse vedrørende samtlige spørgsmål i forbindelse med bøderne, og at virksomhedens ret til kontradiktion følgelig ikke er blevet tilsidesat. Da den påståede tilsidesættelse af Corus' ret til kontradiktion således ikke har haft nogen skadelige virkninger for virksomhedens ret til at forsvare sig i praksis, er der under alle omstændigheder ingen anledning til at annullere den anfægtede beslutning af denne grund (jf. i denne retning PVC II-dommen, præmis 71 ovenfor, præmis 1020).

Rettens bemærkninger

144 Det bemærkes indledningsvis, at meddelelsen af klagepunkter klart skal angive alle de væsentlige faktiske forhold, som Kommissionen støtter sig på, således at modtagerne af meddelelsen får de oplysninger, der er nødvendige for, at de kan forsvare sig ikke blot mod konstateringen af, at der foreligger en overtrædelse, men også i påkommende tilfælde mod pålæggelsen af bøder. Af hensyn til modtagernes ret til kontradiktion påhviler det følgelig Kommissionen på grundlag af de oplysninger, den råder over, i forbindelse med meddelelsen af klagepunkter at fremlægge en tilstrækkelig angivelse vedrørende den påståede overtrædelses varighed, dens grovhed samt vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt overtrædelsen er blevet begået forsætligt eller uagtsomt (dommen i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 135 ovenfor, præmis 14, 15 og 21, dommen i sagen Michelin mod Kommissionen, præmis 135 ovenfor, præmis 20, og dommen i sagen Compagnie Maritime belge Transports m.fl. mod Kommissionen, præmis 135 ovenfor, præmis 142).

145 Det bemærkes i denne forbindelse, at forpligtelsen til at fremlægge angivelser vedrørende overtrædelsens grovhed og karakter af forsætlig eller uagtsom ville blive uden indhold, såfremt en blot omskrivning af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 i sig selv var tilstrækkelig til at opfylde den (jf. i denne retning Cement-dommen, præmis 76 ovenfor, præmis 483 og 484). Det ville således ikke have nogen mening, såfremt der blot påhvilede Kommissionen den forpligtelse — sanktioneret med annullation af den vedtagne beslutning, hvorved overtrædelsen fastslås — til at underrette modtagerne af en meddelelse af klagepunkter om bestemmelserne i forordning nr. 17, som de under alle omstændigheder formodes at kende.

146 I lyset af det anførte må det fastslås, at i modsætning til hvad Kommissionen gør gældende, påhviler det den i meddelelsen af klagepunkter at fremlægge en kort, foreløbig bedømmelse af den påståede overtrædelses varighed og grovhed samt af spørgsmålet om, hvorvidt overtrædelsen er blevet begået forsætligt eller uagtsomt under de i sagen foreliggende konkrete omstændigheder. Hvorvidt denne foreløbige bedømmelse, hvis formål er at gøre det muligt for modtagerne af en meddelelse af

klagepunkter at forsvare sig, er fyldestgørende, skal ikke alene bedømmes under hensyn til den pågældende retsakts ordlyd, men også på baggrund af dens sammenhæng samt under hensyntagen til samtlige retsregler, der finder anvendelse på det pågældende område (jf. analogt Rettens dom af 25.6.1998, forenede sager T-371/94 og T-394/94, British Airways m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2405, præmis 89 ff.).

147 For så vidt angår spørgsmålet om overtrædelsens forsætlige eller uagtsomme karakter findes de oplysninger, der i nærværende sag er fremlagt i meddelelsen af klagepunkter, at være tilstrækkelige til at opfylde kravene i henhold til retspraksis.

148 Således har Kommissionen flere gange præciseret i meddelelsen af klagepunkter (navnlig punkt 129 og 137), at aftalen, der var indgået inden for rammerne af Europa-Japan-klubben, havde til formål at opdele markederne for rør med gevind og dermed at begrænse konkurrencen. Det er tilstrækkeligt, at Kommissionen i en beslutning, hvori der fastslås en overtrædelse af konkurrencereglerne, påviser, at en adfærd, der efter sin art er objektivt ulovlig, er blevet begået forsætligt eller uagtsomt, for at en bøde lovligt kan pålægges med hjemmel i artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17. Det er åbenbart, at indgåelsen af en aftale om opdeling af markederne som den, der er fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1, nødvendigvis er forsætlig, da en virksomhed ikke kan indgå en sådan aftale af vanvare.

149 Det må under disse omstændigheder konkluderes, at der efter meddelelsen af klagepunkter ikke i nærværende sag kunne være nogen som helst tvivl om, at Kommissionen i denne fase af proceduren mente, at den overtrædelse, der senere blev fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1, var blevet begået forsætligt.

150 Derimod er de af Kommissionen fremførte argumenter vedrørende dens foreløbige bedømmelse af overtrædelsens grovhed ikke overbevisende.

151 Kommissionen nøjedes med i punkt 153 og 154 i meddelelsen af klagepunkter at bemærke, at den havde til hensigt at pålægge en bøde, i hvilken forbindelse den gengav ordlyden af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17. Ganske vist anførte den i punkt 147 i meddelelsen af klagepunkter, at der forelå en aftale om opdeling af markederne, der indebar en væsentlig (»betydelig«) begrænsning af konkurrencen. Dog må det konstateres, at denne bemærkning ikke gør det muligt at forstå, hvorvidt der ifølge Kommissionen forelå en »alvorlig« eller »meget alvorlig« overtrædelse i henhold til retningslinjerne for bødeberegningen.

152 Det er heller ikke et overbevisende argument, som Kommissionen støtter på offentliggørelsen af de nævnte retningslinjer. Det må også her bemærkes, at såfremt Retten skulle anse denne offentliggørelse for i sig selv at være tilstrækkelig til at gøre det muligt for modtagerne af en meddelelse af klagepunkter at udlede af beskrivelsen af overtrædelsens art, hvilken kategori Kommissionen henfører denne til, ville den forpligtelse, der følger af retspraksis til at fremlægge angivelser vedrørende overtrædelsens grovhed, ikke have nogen praktisk betydning (præmis 145 ovenfor).

153 Det må følgelig fastslås, at meddelelsen af klagepunkter i denne sag er mangelfuld, idet Kommissionen ikke i meddelelsen angav, hvorledes den foreløbigt bedømte grovheden af den begåede overtrædelse.

154 Denne konstatering kan imidlertid ikke i sig selv medføre, at den anfægtede beslutning annulleres. Forpligtelsen til i meddelelsen af klagepunkter at anføre en kort, foreløbig bedømmelse af spørgsmålet om den påståede overtrædelses varighed og grovhed samt spørgsmålet om, hvorvidt overtrædelsen er blevet begået forsætligt eller uagtsomt, er således ikke et mål i sig selv, men har det formål at sætte adressaten for en meddelelse af klagepunkter i stand til at forsvare sig effektivt (jf. præmis 146 ovenfor samt analogt Cement-dommen, præmis 76 ovenfor, præmis 156).

155 Denne forpligtelse hænger således uadskilleligt sammen med princippet om retten til kontradiktion og er bestemt af dette (jf. analogt Cement-dommen, præmis 76 ovenfor, præmis 156, og den nævnte retspraksis). Fællesskabets retsinstanser bør ikke annullere fællesskabsforanstaltninger på grund af udeladelser i et forberedende dokument, såsom en meddelelse af klagepunkter, der ikke har haft følger for de berørte virksomheders forsvar. Det må derfor undersøges, om Corus' forsvar er blevet berørt af den mangel, der er nævnt i præmis 153 ovenfor.

156 I den foreliggende sag har Corus imidlertid udtrykkeligt i sit svar på meddelelsen af klagepunkter, navnlig i svarets afsnit 6, fremført argumenter, hvormed grovheden af den begåede overtrædelse søges bagatelliseret. Corus har navnlig gjort gældende, at det fremgår af omstændighederne omkring den omtvistede markedsopdelingsaftale, at en overtrædelse, der eventuelt måtte være begået af virksomheden, ikke er tilstrækkelig grov til at begrunde et bødepålæg (jf. punkt 6.3 i svaret på meddelelsen af klagepunkter), at virksomheden var i færd med at trække sig ud af markederne for sømløse OCTG-rør og ledningsrør og således var ved at mindske sin rolle på disse markeder på det tidspunkt, da overtrædelsen angiveligt blev begået (jf. punkt 6.4, stk. 3, i svaret på meddelelsen af klagepunkter), og endelig, at den geografiske rækkevidde af virksomhedens deltagelse og den af overtrædelsen berørte produktkategori var begrænset (jf. henholdsvis punkt 6.4, stk. 2, og punkt 6.5 i svaret på meddelelsen af klagepunkter). Det kan endvidere konstateres, at Corus har fremsat detaljerede argumenter af faktisk indhold angående disse spørgsmål i afsnit 3 i virksomhedens svar på meddelelsen af klagepunkter.

157 Følgelig har Corus ikke påvist, på hvilken måde gennemførelsen af den administrative procedure og indholdet af den anfægtede beslutning kunne have været anderledes for så vidt angår overtrædelsens grovhed og dermed bødens størrelse, hvis Kommissionen i meddelelsen af klagepunkter havde præciseret, i hvilken grovhedskategori den placerede overtrædelsen som følge af markedsopdelingsaftalen inden for rammerne af Europa-Japan-klubben (jf. i denne retning PVC II-dommen, præmis 71 ovenfor, præmis 1021 og den deri nævnte retspraksis). Den blotte bemærkning, som Corus fremsatte i punkt 6.7 i det nævnte svar, og hvorefter virksomheden formoder, at den vil få en ny lejlighed til at udtale sig om de kriterier, der nævnes i retningslinjerne for bødeberegningen, kan ikke ændre dens retsstilling på dette punkt.

158 Det skal endelig for alle tilfældes skyld anføres, at denne konklusion bestyrkes af, at Corus for Retten i meget vidt omfang har fremført de samme argumenter (jf. præmis 161 ff. nedenfor) som dem, der findes i afsnit 6 i virksomhedens svar på meddelelsen af klagepunkter (jf. præmis 156 ovenfor), navnlig med henblik på at anfægte den bedømmelse af grovheden af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1, der fremgår af beslutningens betragtning 159-165. Fællesskabets retsinstanser kan imidlertid i medfør af deres fulde prøvelsesret ændre størrelsen af de pålagte bøder med hjemmel i artikel 17 i forordning nr. 17. Det følger heraf, at såfremt en part finder, at en af de faktorer, der er relevante for dette spørgsmål, er blevet urigtigt bedømt af Kommissionen, har den mulighed for at fremføre ethvert argument, der kan støtte denne opfattelse, for Retten.

159 Selv om Kommissionen havde angivet sin foreløbige opfattelse vedrørende overtrædelsens grovhed i meddelelsen af klagepunkter, er der under de nævnte omstændigheder ingen grund til at antage, at Corus i sit svar på meddelelsen af klagepunkter ville have fremført argumenter, der afveg væsentligt fra dem, der faktisk findes i afsnit 6 i det nævnte svar.

160 I lyset af det ovenfor anførte må det her omhandlede anbringende samt, som følge heraf, påstanden om ophævelse af bøden forkastes.

Påstanden om nedsættelse af bødebeløbet

Anbringendet om en urigtig bedømmelse af overtrædelsens grovhed

Parternes argumenter

161 Corus gør gældende, at såfremt virksomheden antages at have deltaget i overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1, følger det af den

omstændighed, at virksomheden var i færd med at trække sig ud af markedet for sømløse rør, at virksomhedens forretningssituation var meget forskellig fra de andre sanktionerede producenters situation. Kommissionen burde derfor have anset overtrædelsen for at være mindre grov for Corus' vedkommende og følgelig have fastsat et lavere grundbeløb for den bøde, som virksomheden blev pålagt, end for de andre deltagere i overtrædelsen.

162 I øvrigt har Corus understreget, at virksomhedens aktiviteter traditionelt var rettet mod Det Forenede Kongeriges marked, der ifølge Kommissionen kun var »delvis beskyttet« (den anfægtede beslutnings betragtning 62), og hvor de japanske producenter var betydelige konkurrenter. Endvidere bestod salgene af sømløse OCTG-rør, som Corus foretog på dette marked, i det væsentlige af rør med specialgevind og ikke af rør med standardgevind som omhandlet i den anfægtede beslutnings artikel 1. Ifølge Corus burde Kommissionen derfor også have taget disse faktorer i betragtning med henblik på bedømmelsen af grovheden af den af virksomheden begåede overtrædelse.

163 Corus minder i øvrigt om, at overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2 af Kommissionen er blevet betragtet som et led i overtrædelsen i henhold til beslutningens artikel 1. En eventuel annullation af den nævnte artikel 2 må derfor nødvendigvis havde indflydelse på grovheden af Corus' påståede medvirken i hovedovertrædelsen, der er omhandlet i artikel 1.

164 Kommissionen bemærker, at den i den anfægtede beslutnings betragtning 106 og 162 udtrykkeligt har taget hensyn til den omstændighed, at overtrædelsen, der er fastslået i beslutningens artikel 1, kun havde haft begrænsede virkninger, og at den nedsatte bødebeløbet som følge heraf. Corus' argumentation om, at virksomhedens deltagelse i overtrædelsen havde en begrænset virkning, er følgelig irrelevant under denne sag.

165 En eventuel annullation af den anfægtede beslutnings artikel 2 vil heller ikke have nogen indflydelse på bødebeløbet, da der, således som det er nævnt af Corus, ikke er blevet pålagt nogen særskilt bøde på grundlag af denne bestemmelse.

Rettens bemærkninger

166 Det bemærkes indledningsvis, at selv om Kommissionen ikke udtrykkeligt har henvist til retningslinjerne for bødeberegningen i den anfægtede beslutning, har den dog fastsat bødernes størrelse under anvendelse af den beregningsmetode, som den har pålagt sig selv heri (jf. i denne retning dommen i sagen Hercules Chemicals mod Kommissionen, præmis 116 ovenfor, præmis 53, bekræftet efter appel ved Domstolens dom af 8.7.1999, sag C-51/92 P, Hercules Chemicals mod Kommissionen, Sml. I, s. 4235 og den deri nævnte retspraksis).

167 Det bestemmes i punkt 1 A i retningslinjerne for bødeberegningen, at »ved vurderingen af overtrædelsens grovhed skal der tages hensyn til overtrædelsens art, overtrædelsens konkrete indvirkning på markedet samt — når den kan måles — det berørte markeds udstrækning«. I den anfægtede beslutnings betragtning 159 anfører Kommissionen, at den har taget hensyn til disse tre kriterier ved vurderingen af overtrædelsens grovhed.

168 I den anfægtede beslutnings betragtning 161 har Kommissionen imidlertid i det væsentlige støttet sig på arten af alle virksomhedernes ulovlige adfærd som begrundelse for dens konklusion om, at overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1 er »meget alvorlig«. Den nævner i den forbindelse, at den påtalte aftale om opdeling af markederne var i grov modstrid med konkurrencereglerne og skadede det indre markeds funktion, at forholdet var bevidst ulovligt, og at det indførte konkurrencebegrænsende system var hemmeligt og institutionaliseret. I samme betragtning 161 tillagde Kommissionen det endvidere betydning, at »de fire berørte medlemsstater [tegner] sig for størstedelen af forbruget af sømløse OCTG-rør og ledningsrør i Fællesskabet og udgør derfor et stort geografisk marked«.

169 Derimod har Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 160 fastslået, at »overtrædelsens konkrete virkninger på markedet er [...] begrænsede«, fordi de to specielle produkter, der er omfattet af beslutningen, dvs. OCTG-rør med standardgevind og projektledningsrør, kun udgør 19% af Fællesskabets forbrug af sømløse rør OCTG-rør og ledningsrør, og at de svejsede rør på grund af den teknologiske udvikling for fremtiden kan dække en del af efterspørgslen efter sømløse rør.

170 I den anfægtede beslutnings betragtning 162 har Kommissionen således — efter at have betegnet denne overtrædelse som »meget alvorlig« på grundlag af de i betragtning 161 opregnede faktorer — taget hensyn til, at adressaterne for den anfægtede beslutning havde solgt de pågældende produkter i et forholdsvis begrænset omfang i de fire berørte medlemsstater (73 mio. EUR årligt). Denne henvisning til det berørte markeds størrelse svarer til vurderingen i den anfægtede beslutnings betragtning 160 vedrørende overtrædelsens lille indvirkning på markedet. Kommissionen besluttede derfor at fastsætte det beløb, der er bestemt af overtrædelsens grovhed, til 10 mio. EUR. Efter retningslinjerne for bødeberegningen er der imidlertid som udgangspunkt hjemmel for et bødebeløb på »20 mio. [EUR]« for en overtrædelse, der henføres til kategorien meget alvorlige overtrædelser. Det må antages, at nedsættelsen af det beløb, der er fastsat på grundlag af grovheden, til 50% af det minimumsbeløb, der sædvanligvis anvendes i tilfælde af en »meget alvorlig« overtrædelse, i tilstrækkelig grad afspejler denne begrænsede indvirkning på markedet i det konkrete tilfælde.

171 Endelig har Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 165 konstateret, at alle modtagerne af den anfægtede beslutning var store virksomheder, således at der ikke af den grund var anledning til at foretage en differentiering mellem de fastsatte bødebeløb i forhold til deltagerne i overtrædelsen.

172 Det bemærkes i den forbindelse, at Kommissionen ved denne bedømmelse i vidt omfang har baseret sig på overtrædelsens art som begrundelse for at anse denne for at være meget alvorlig. Det fremgår af notaterne fra Vallourec, der navnlig er påberåbt i den anfægtede beslutnings betragtning 62, 67, 78 og 80, at samarbejdet mellem Corus og Vallourec var særligt snævert.

173 Med hensyn til Corus' argument om, at virksomheden var i færd med at trække sig ud af markederne for OCTG-rør og ledningsrør, og at den derfor befandt sig i en anden forretningssituation end alle de andre adressater for den anfægtede beslutning, skal det indledningsvis bemærkes, at de subjektive motiver, som en virksomhed har til at begå en overtrædelse, ikke er relevante ved bedømmelsen af overtrædelsens objektive grovhed. Så længe Corus ikke havde trukket sig ud af de pågældende markeder og fortsat deltog aktivt i den påtalte overtrædelse, er det uden betydning, at virksomhedens tilstedeværelse på de nævnte markeder var midlertidig.

174 Det bemærkes derimod, at Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 92 konstaterede, at Corus den 22. februar 1994 havde afstået sine aktiviteter med gevindskæring til Vallourec, og at Corus kun begik overtrædelsen fra 1990 til februar 1994, således som det er angivet i beslutningens artikel 1, stk. 2. Det fremgår af den anfægtede beslutnings betragtning 166, at Corus kun er blevet draget til ansvar for overtrædelsen for en periode på fire år, fra 1990 til 1994, hvilket bekræftes af, at grundbeløbet for Corus i betragtning 167 blev fastsat til 14 mio. EUR. På grundlag af en samlet forståelse af den anfægtede beslutning må det lægges til grund, at året 1990 indgik i denne beregning, mens året 1994 blev holdt udenfor.

175 Der er følgelig intet grundlag for i nærværende sag at antage — især i betragtning af det ovennævnte snævre samarbejde mellem Corus og Vallourec — at Corus' ulovlige adfærd efter sin art var mindre grov end den adfærd, der blev udvist af de andre virksomheder, som deltog i overtrædelsen. Den omstændighed, at den i den anfægtede beslutnings artikel 1 konstaterede overtrædelse for Corus' vedkommende er blevet anset for at have været af mindre varighed, således som beskrevet i den foregående præmis, afspejler i tilstrækkeligt omfang, at virksomheden trak sig ud af markedet for gevindskårne rør i februar 1994.

176 Det bemærkes endvidere, at en virksomhed kan holdes ansvarlig for et kartel som helhed, også selv om det godtgøres, at virksomheden kun har deltaget direkte i et eller flere aspekter af kartellet, dels såfremt virksomheden vidste, eller nødvendigvis burde vide, at den hemmelige aftale, den deltog i, især gennem regelmæssige møder

afholdt gennem flere år, var led i en samlet foranstaltning til forstyrrelse af konkurrencekræfternes frie spil, dels såfremt denne foranstaltning dækkede samtlige aspekter af kartellet (PVC II-dommen, præmis 71 ovenfor, præmis 773). I lyset af det særligt snævre samarbejde mellem Corus og Vallourec, der er nævnt ovenfor (jf. også den anfægtede beslutnings betragtning 62, 67, 78 og 80), er det klart, at Corus direkte medvirkede i udarbejdelsen af en fælles strategi, der blev fastlagt inden for rammerne af Europa-Japan-klubben, og at virksomheden var bekendt med alle enkelthederne i den aftale om opdeling af markederne, der udgør den påtalte overtrædelse. Der er herefter i den foreliggende sag intet grundlag for at antage, at Corus ikke var ansvarlig for kartellet som helhed.

177 Vedrørende den omstændighed, at Det Forenede Kongeriges offshore-marked, som var en vigtig del af Corus' hjemmemarked, kun var delvis beskyttet, fremgår det af notaterne fra Vallourec (jf. den anfægtede beslutnings betragtning 62, 67, 78 og 80) og af dokumentet »Formandspapiret« og dokumentet »g) Japanerne« [»g) Japanese«, der er gengivet på s. 4909 i Kommissionens sagsakt] (jf. betragtning 84), og som er affattet af medarbejdere i Corus, at virksomheden ønskede at begrænse de japanske salg på dette marked i videst muligt omfang. Under disse omstændigheder kan Corus ikke henvise til denne begrænsede beskyttelse til støtte for et anbringende om, at overtrædelsen, som virksomheden begik, ikke var »meget alvorlig«. Det forhold, at beskyttelsen af Det Forenede Kongeriges offshore-marked var begrænset, afkræfter i øvrigt på ingen måde Kommissionens konstatering i den anfægtede beslutnings betragtning 61, hvorefter det berørte geografiske marked var et stort marked.

178 Med hensyn til Corus' argumenter vedrørende den begrænsede virkning på de pågældende markeder af virksomhedens deltagelse i overtrædelsen, navnlig fordi der forelå en japansk konkurrence på virksomhedens hjemmemarked, og fordi den i det væsentlige solgte OCTG-rør med specialgevind frem for OCTG-rør med standardgevind, skal det i den forbindelse på ny nævnes, at Kommissionen tog hensyn til overtrædelsens begrænsede påvirkning af markederne ved at fastsætte et beløb for grovheden på 50% af det minimumsbeløb, der normalt anvendes i tilfælde af en »meget alvorlig overtrædelse« (præmis 170 ovenfor).

179 Det er rigtigt, at punkt 1 A, sjette afsnit, i retningslinjerne for bødeberegningen giver mulighed for »i visse tilfælde [...] at variere de bødebeløb, der fastlægges inden for hver af de ovennævnte tre kategorier [af overtrædelser], for at tage højde for den specifikke vægt og dermed de faktiske konkurrencemæssige konsekvenser af den rolle, som hver enkelt virksomhed har spillet som led i overtrædelsen«. Ifølge dette afsnit er denne fremgangsmåde berettiget, »navnlig når der er tale om betydelige størrelsesforskelle mellem virksomheder, der har begået en overtrædelse af samme art«.

180 Det fremgår imidlertid af anvendelsen af udtrykket »i visse tilfælde« og af ordet »navnlig« i retningslinjerne for bødeberegningen, at en tilpasning under hensyn til virksomhedernes individuelle størrelse ikke er en systematisk fase i beregningen, som Kommissionen har pålagt sig selv, men en skønsmulighed, som den har givet sig selv i de sager, hvor den er nødvendig. Der skal i den forbindelse henvises til retspraksis, hvorefter Kommissionen råder over et vist skøn, der giver den mulighed for at bestemme, hvorvidt visse omstændigheder skal tages i betragtning eller lades ude af betragtning, når den fastsætter beløbet for de bøder, den påtænker at pålægge, hvorved der navnlig skal tages hensyn til omstændighederne i den konkrete sag (jf. i denne retning Domstolens kendelse af 25.3.1996, sag C-137/95 P, SPO m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1611, præmis 54, og Domstolens dom af 17.7.1997, sag C-219/95 P, Ferriere Nord mod Kommissionen, Sml. I, s. 4411, præmis 32 og 33, samt dommen i sagen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, præmis 131 ovenfor, præmis 465; jf. ligeledes i denne retning Rettens dom af 14.5.1998, sag T-309/94, KNP BT mod Kommissionen, Sml. II, s. 1007, præmis 68). I betragtning af formuleringen af punkt 1 A, sjette afsnit, i retningslinjerne for bødeberegningen, der er gengivet ovenfor, må Kommissionen antages at have bevaret et vist skøn med hensyn til rimeligheden af at foretage en tilpasning af bøderne under hensyn til den enkelte virksomheds størrelse.

181 Der skal i denne forbindelse tillige mindes om, at bøderne skal opfylde en præventiv funktion på konkurrenceområdet (jf. herved punkt 1 A, fjerde afsnit, i retningslinjerne for bødeberegningen). Når henses til, at adressaterne for den anfægtede beslutning var store virksomheder, som det er nævnt i den anfægtede beslutnings betragtning 165, ville en væsentligt større nedsættelse af det under hensyn til grovheden fastsatte beløb have frataget bøderne deres præventive virkning.

182 Kommissionen findes herefter ikke at have overskredet grænserne for den skønsbeføjelse, der tilkommer den som konstateret i præmis 180 ovenfor, ved ikke at have anvendt punkt 1 A, sjette afsnit, i retningslinjerne for bødeberegningen.

183 Angående Corus' argumentation om, at en eventuel annullation af den anfægtede beslutnings artikel 2 måtte have en indflydelse på størrelsen af den bøde, der er pålagt som sanktion for overtrædelsen ifølge beslutningens artikel 1, er det tilstrækkeligt at bemærke, at der ikke er blevet pålagt nogen bøde for overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2, og at Kommissionen ikke har taget hensyn til sidstnævnte overtrædelse ved udmålingen af den bøde, som den faktisk har pålagt Corus (den anfægtede beslutnings betragtning 164). Følgelig er denne argumentation irrelevant.

184 Det følger i det hele af det anførte, at det her omhandlede anbringende må forkastes.

Anbringendet om en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning

Parternes argumenter

185 Corus har gjort gældende, at Kommissionen ved ikke at indrømme virksomheden nogen nedsættelse af bødebeløbet har tilsidesat den forventning, som virksomheden med rimelighed kunne have på grundlag af afsnit D 2 i samarbejdsmeddelelsen. Ifølge denne bestemmelse skal en virksomhed, der ikke bestrider de faktiske omstændigheder, der er gjort gældende i meddelelsen af klagepunkter, indrømmes en nedsættelse på mellem 10% og 50% af den bøde, som den ville være blevet pålagt, hvis den ikke havde samarbejdet. Corus har ligeledes understreget, at Kommissionen selv i samarbejdsmeddelelsen udtrykkeligt erkender, at meddelelsen vil kunne skabe berettigede forventninger blandt virksomhederne. Endelig har Corus henvist til analogien af dommen af 17. december 1991 i Hercules Chemicals-sagen, præmis 116 ovenfor.

186 Med hensyn til Kommissionens argument om, at samarbejdsmeddelelsen ikke har skabt nogen berettiget forventning hos Corus, eftersom denne meddelelse først blev offentliggjort i 1996, skal det blot bemærkes, at meddelelsen af klagepunkter først blev sendt til virksomheden i 1999. I øvrigt har Kommissionen udtrykkeligt henvist til samarbejdsmeddelelsen i den anfægtede beslutning som begrundelse for at nedsætte de bøder, som Vallourec og Dalmine er blevet pålagt.

187 Corus bemærker endvidere, at det fremgår af retspraksis, at den underliggende begrundelse for at nedsætte de bøder, der pålægges virksomheder, som erklærer, at de ikke bestrider de faktiske forhold, som Kommissionen støtter sine klagepunkter på, er, at en sådan tilståelse vedrørende de faktiske anbringender kan gøres gældende som bevis for rigtigheden af disse anbringender og dermed bidrage til at lette Kommissionens opgave, når den konstaterer og bekæmper overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler (Rettens dom af 14.5.1998, sag T-308/94, Cascades mod Kommissionen, Sml. II, s. 925, præmis 256).

188 I denne sag erklærede Corus i punkt 1.5 i virksomhedens svar på meddelelsen af klagepunkter, at den ikke i det væsentlige bestred de faktiske omstændigheder vedrørende den overtrædelse, der senere blev fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1, men samtidig bestred, at denne overtrædelse forelå. Corus gør gældende, at der må sondres mellem de faktiske omstændigheder, der gøres gældende, og disses retlige kvalifikation. Virksomheden finder på dette grundlag, at den omstændighed, at en virksomhed anfægter den nævnte retlige kvalifikation, ikke begrænser omfanget og nytten af det samarbejde, som den har lagt for dagen ved at indrømme de faktiske omstændigheder i sig selv. Ifølge Corus har Kommissionen i andre beslutninger vedrørende ulovlige karteller givet bødenedsættelser til virksomheder, selv om disse havde bestridt, at der forelå den samordning, som udgjorde overtrædelsen, eller havde hævdet, at de ikke havde deltaget i denne samordning (jf. Kommissionens beslutning 98/247/EKSF af 21.1.1998 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 (sag IV/35.814 — Legeringstillæg) (EFT L 100, s. 55), betragtning 98-100, og Kommissionens beslutning 1999/60/EF af 21.10.1998 om en procedure efter EF-traktatens artikel 81 (sag IV/35.691/E-4 — Rørkartel (præisolerede rør)) (EFT L 1999 L 24, s. 1), betragtning 180). Corus finder, at virksomheden på samme måde burde være indrømmet en nedsættelse af den bøde, den er blevet pålagt.

189 Vedrørende Corus' argumenter, der støttes på virksomhedens påståede samarbejde, har Kommissionen indledningsvis bemærket, at samarbejdsmeddelelsen først blev offentliggjort i 1996. Eftersom Corus bragte de i den anfægtede beslutning fastslåede overtrædelser til ophør i februar 1994, har denne meddelelse ikke spillet nogen rolle i denne forbindelse.

190 Endvidere bestred Corus i sit svar på meddelelsen af klagepunkter, især i svarets punkt 3.15, der vedrører overtrædelsen i den anfægtede beslutnings artikel 1, ikke alene bedømmelsen af de faktiske omstændigheder, men også selve eksistensen af en ulovlig aftale. Dermed gjorde virksomheden det nødvendigt for Kommissionen at bevise de faktiske omstændigheder, der er påtalt i meddelelsen af klagepunkter. Corus' holdning gjorde således ikke Kommissionens opgave lettere. Virksomhedens holdning kan derfor ikke betragtes som et samarbejde, der kan berettige en nedsættelse af dens bøde (Rettens dom af 14.5.1998, sag T-347/94, Mayr-Melnhof mod Kommissionen, Sml. II, s. 1751, præmis 309 og den deri nævnte retspraksis, samt præmis 332). Om dette spørgsmål har Retten udtrykkeligt fastslået, at en virksomhed, der benægter at have deltaget i nogen form for overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF, ikke har ret til at opnå en nedsættelse af virksomhedens bøde på grundlag af samarbejde (Rettens domme af 14.5.1998, sag T-311/94, BPB de Eendracht mod Kommissionen, Sml. II, s. 1129, præmis 59, og sag T-338/94, Finnboard mod Kommissionen, Sml. II, s. 1617, præmis 262 og 363).

191 Kommissionen har af det ovenfor anførte draget den konklusion, at Corus stadig for Retten bestrider de faktiske omstændigheder, der er lagt til grund i den anfægtede beslutning. Kommissionen finder derfor, at såfremt der burde være indrømmet Corus en nedsættelse af virksomhedens bøde begrundet med samarbejde, måtte Retten anmodes om at trække denne nedsættelse tilbage og følgelig forhøje det pågældende bødebeløb. I denne situation ville der nemlig være tale om en virksomhed, der — efter at den på grundlag af samarbejde har opnået en nedsættelse af sin bøde — bestrider de faktiske omstændigheder i stævningen, og i denne situation ville en sådan anmodning være berettiget i henhold til det sidste afsnit i samarbejdsmeddelelsen. Det må følgelig pålægges Corus under denne sag at vælge mellem de anbringender og argumenter, hvormed den bestrider overtrædelsens eksistens, og den argumentation, som virksomheden støtter på samarbejdsmeddelelsen, eftersom disse to dele af stævningen er uforenelige.

Rettens bemærkninger

192 Indledningsvis bemærkes, at samarbejdsmeddelelsen, der blev offentliggjort i 1996, har kunnet tilskynde Corus til i virksomhedens svar af 20. april 1999 på meddelelsen af klagepunkter at erklære, at den ikke »i det væsentlige« (»substantially«) bestred de faktiske omstændigheder for så vidt angår Europa-Japan-klubben. Der kan således ikke anføres tidsmæssige omstændigheder, som skulle være til hinder for, at samarbejdsmeddelelsen har kunnet skabe berettigede forventninger hos dette selskab.

193 Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt en nedsættelse af bøden, der var pålagt Corus, var berettiget i denne sag under hensyn til samarbejdsmeddelelsen, således at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning skulle være tilsidesat, bemærkes indledningsvis, at den berørte virksomheds adfærd skal lette Kommissionens opgave med hensyn til konstatering og bekæmpelse af overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler (dommen i sagen Mayr-Melnhof mod Kommissionen, præmis 190 ovenfor, præmis 309 og den deri nævnte retspraksis, samt præmis 332). Det er således ikke tilstrækkeligt, at en virksomhed generelt erklærer, at den ikke bestrider de påberåbte faktiske omstændigheder i overensstemmelse med samarbejdsmeddelelsen, hvis denne erklæring under omstændighederne i den konkrete sag ikke er til den mindste nytte for Kommissionen.

194 I den foreliggende sag gjorde Kommissionen i meddelelsen af klagepunkter bl.a. gældende, at medlemmerne af Europa-Japan-klubben havde indgået en konkurrencestridig aftale, der havde til formål og til følge at opdele markederne. Corus, som erklærede, at virksomheden ikke bestred de faktiske omstændigheder i denne henseende, hævdede samtidig i punkt 1.7 i virksomhedens svar på meddelelsen af klagepunkter og igen i svarets punkt 3.15, andet afsnit, at de konkurrencebegrænsende virkninger af en sådan aftale, hvis de i øvrigt forelå, havde været ubetydelige, hvilket rejste et spørgsmål om den forretningsmæssige begrundelse for aftalen og dermed om dens eksistens. Corus har for Retten gjort gældende, at der må sondres mellem de faktiske omstændigheder som sådanne, som virksomheden ikke har bestridt, og disses retlige kvalifikation, som den bestrider.

195 Det må imidlertid fastslås, at i en sag, der konkret vedrører en aftale, hvis formål, uafhængigt af dens eventuelle virkninger, er at opdele markederne, er indrømmelsen af rigtigheden af de faktiske omstændigheder principielt tilstrækkelig til at godtgøre de to hovedbestanddele af en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF, nemlig at der foreligger en aftale, og at denne har et konkurrencestridigt formål.

196 Det skal yderligere bemærkes, at Kommissionen i den foreliggende sag i det væsentlige har påberåbt sig de samme beviser i meddelelsen af klagepunkter og i den anfægtede beslutning, og at et betydeligt antal af disse, især Verlucas erklæringer og de forskellige notater fra Vallourec, vedrører indholdet af de strategiske drøftelser, der efter hemmelig aftale blev ført mellem medlemmer af Europa-Japan-klubben, og som bl.a. vedrørte markederne i Fællesskabet (jf. navnlig punkt 56, 60, 63 og 65 i meddelelsen af klagepunkter og den anfægtede beslutnings betragtning 62, 67, 73 og 78).

197 Det må følgelig fastslås, at Corus ikke i sit svar på meddelelsen af klagepunkter kunne rejse spørgsmål om virksomhedens deltagelse i aftalen og om det konkurrencestridige formål, der udgjorde den overtrædelse, der senere blev fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1, uden at bestride de faktiske omstændigheder vedrørende de pågældende drøftelser og disses indhold.

198 Det følger af det ovenfor anførte, at den omstændighed, at Corus i sit svar på meddelelsen af klagepunkter rejste spørgsmål om, hvorvidt aftalen forelå, under omstændighederne i den konkrete sag gav anledning til tvivl med hensyn til værdien af virksomhedens erklæring i dette samme svar, hvorefter de faktiske omstændigheder ikke blev bestridt, således at erklæringens rækkevidde er uklar. Denne uklarhed er større som følge af, at Corus modificerede sin erklæring om, at virksomheden ikke bestred de faktiske omstændigheder, ved at anvende udtrykket »substantially« (»i det væsentlige«), men ikke forklarede, hvilke konkrete omstændigheder der var omfattet af dette forbehold.

199 Under disse omstændigheder var det umuligt for Kommissionen under den administrative procedure, ligesom det er umuligt for Retten under behandlingen af denne sag, at udpege, hvilke præcise omstændigheder der er vedgået af Corus, og på grundlag af hvilke virksomhedens samarbejde har kunnet lette Kommissionens opgave. Det følger heraf, at den omstændighed, at Corus har erkendt de faktiske omstændigheder, der er gjort gældende i meddelelsen af klagepunkter, ikke kan begrunde en nedsættelse af virksomhedens bøde i henhold til samarbejdsmeddelelsen, således som den er fortolket i retspraksis.

200 I lyset af det anførte må det her omhandlede anbringende forkastes.

Anbringendet om en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet

Parternes argumenter

201 Corus har indledningsvis anført, at det følger af fast retspraksis, at ligebehandlingsprincippet er tilsidesat, når ensartede situationer behandles forskelligt, eller når forskellige situationer behandles ens, medmindre en forskelsbehandling er objektivt begrundet (Domstolens dom af 13.12.1984, sag 106/83, Sermide, Sml. s. 4209, præmis 28, og af 28.6.1990, sag C-174/89, Hoche, Sml. I, s. 2681, præmis 25; i samme retning Rettens dom af 15.3.1994, sag T-100/92, La Pietra mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 83, og II, s. 275, præmis 50). Virksomheden bemærker derefter, at dette princip hyppigt finder anvendelse i forbindelse med pålæggelsen af bøder (Rettens dom af 17.12.1991 i sagen Hercules Chemicals mod Kommissionen, præmis 116 ovenfor, præmis 295, samt domme af 6.4.1995, sag T-141/89, Tréfileurope mod Kommissionen, Sml. II, s. 791, præmis 185, sag T-142/89, Boël mod Kommissionen, Sml. II, s. 867, præmis 128-135, og sag T-143/89, Ferriere Nord mod Kommissionen, Sml. II, s. 1165, præmis 57-61; endvidere dom af 11.12.1996, sag T-49/95, Van Megen Sports mod Kommissionen,

Sml. II, s. 1799, præmis 56, dommen i sagen Finnboard mod Kommissionen, præmis 190 ovenfor, og i sagen Mayr-Melnhof mod Kommissionen, præmis 190 ovenfor, præmis 334-336 og 352-354).

202 Corus har anført, at Vallourec, der har opnået en nedsættelse af virksomhedens bøde med 40%, nøjedes med at besvare de spørgsmål, der blev stillet virksomheden under en undersøgelse på stedet, som Kommissionens tjenestemænd foretog, hvilket var hvad den var retligt forpligtet til, og hvilket Corus også gjorde. Corus bemærker i den forbindelse, at Verlucas erklæringer blev afgivet som svar på spørgsmål, som Kommissionen kun stillede til Vallourec.

203 Dalmine, der har opnået en nedsættelse af virksomhedens bøde med 20%, havde blot meddelt Kommissionen, at den ikke bestred de faktiske omstændigheder, men uden dermed at indrømme, at virksomheden havde deltaget i en overtrædelse. Den har således ikke samarbejdet i videre omfang end Corus. Forskelsbehandlingen, som Corus er blevet udsat for, og som Kommissionen ikke har givet nogen begrundelse for i svarskriftet, er følgelig klar. Dalmine havde endog været mindre samarbejdsvillig end Corus, navnlig for så vidt som virksomheden oprindeligt afslog at meddele Kommissionen visse oplysninger, som denne havde anmodet om, og idet virksomheden efterfølgende påberåbte sig retten til ikke at vidne mod sig selv som begrundelse for dens afslag på at besvare visse spørgsmål, såvel i virksomhedens svar på meddelelsen af klagepunkter som under det søgsmål, der blev afvist som åbenbart uegnet til realitetsbehandling — som den indgav over for den beslutning, som Kommissionen havde truffet over for virksomheden i henhold til artikel 11, stk. 5, i forordning nr. 17. Endvidere havde Dalmine bestridt retsgyldigheden af de beslutninger, som Kommissionen lagde til grund for kontrolundersøgelserne i december 1994, og dermed Kommissionens mulighed for at benytte de dokumenter, den fandt under disse undersøgelser (den anfægtede beslutnings betragtning 118).

204 Corus finder i øvrigt, at det fremgår af den anfægtede beslutning (betragtning 174), at de japanske sagsøgere ikke præsterede noget effektivt samarbejde med Kommissionen, og at de under den administrative procedure bestred, at aftalen fandtes, hvilket gør deres situation forskellig fra Corus' situation. Ligesom Dalmine

bestred de japanske sagsøgere såvel retsgyldigheden af de beslutninger, som Kommissionen lagde til grund for kontrolundersøgelserne i december 1994, som Kommissionens anvendelse af de dokumenter, som den fandt ved disse undersøgelser. For Mannesmanns vedkommende fremgår det klart af den anfægtede beslutning (betragtning 174), at virksomheden ikke på noget tidspunkt klart tilkendegav, hvorvidt den bestred de faktiske oplysninger, og at den afslog at meddele nogle af de oplysninger, som Kommissionen havde anmodet om ved en beslutning truffet i henhold til artikel 11, stk. 5, i forordning nr. 17. Kommissionen har dermed tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved at afslå at nedsætte den bøde, som den har pålagt Corus, og ved således at behandle Corus på samme måde som Mannesmann og de fire japanske producenter.

205 Kommissionen har heroverfor først anført, at den har et vist skøn ved udmålingen af bøderne, og at ligebehandlingsprincippet på bødeområdet skal fortolkes i lyset af denne regel (dommen i sagen Martinelli mod Kommissionen, præmis 201 ovenfor, præmis 59). Under alle omstændigheder finder det nævnte princip kun anvendelse, såfremt sammenlignelige forhold er blevet behandlet forskelligt (dom af 17.12.1991, Hercules Chemicals mod Kommissionen, præmis 116 ovenfor, præmis 295).

206 I den foreliggende sag er der imidlertid objektive forskelle mellem Corus' situation og situationen for de andre adressater for den anfægtede beslutning. For det første havde Vallourec dels afgivet en skriftlig erklæring til Kommissionen, der var til meget stor nytte (Verlucas erklæring af 17. september 1996, jf. den anfægtede beslutnings betragtning 53 og 170), dels havde virksomheden ikke bestridt de faktiske omstændigheder, som Kommissionen havde baseret meddelelsen af klagepunkter på. For det andet havde Dalmine ikke bestridt de faktiske omstændigheder, som Kommissionen havde lagt til grund for sin beslutning (den anfægtede beslutnings betragtning 172), og dette uden uklarhed, hvorimod Corus havde rejst tvivl om, hvorvidt der overhovedet forelå en aftale. Selv om det antages, at Kommissionen begik en fejl ved at nedsætte de bøder, som Vallourec og Dalmine blev pålagt, er dette argument under alle omstændigheder irrelevant i forbindelse med den af Corus nedlagte påstand om nedsættelse af bødebeløbet. Endelig er det uden betydning, at grundene til, at Corus ikke kunne opnå en nedsættelse af

virksomhedens bøde, er forskellige fra de grunde, der var til hinder for, at Mannesmann og de japanske producenter kunne opnå en nedsættelse, da Corus ikke opfylder de herfor stillede betingelser i samarbejdsmeddelelsen, uanset hvad der måtte være disse andre virksomheders situation.

Rettens bemærkninger

207 Det følger af fast retspraksis, at Kommissionen i forbindelse med bedømmelsen af virksomhedernes samarbejde ikke må se bort fra ligebehandlingsprincippet, som hører til fællesskabsrettens grundlæggende principper, og som efter fast retspraksis er tilsidesat, såfremt ensartede situationer behandles forskelligt, eller forskellige situationer behandles ens, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet (Rettens dom af 13.12.2001, forenede sager T-45/98 og T-47/98, Krupp Thyssen Stainless og Acciai speciali Terni mod Kommissionen, Sml. II, s. 3757, præmis 237 og den deri nævnte retspraksis).

208 Der skal endvidere mindes om, at for at en virksomheds adfærd kan begrunde en bødenedsættelse på grund af samarbejde, skal den lette Kommissionens opgave med hensyn til konstatering og bekæmpelse af overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler (dommen i sagen Mayr-Melnhof mod Kommissionen, præmis 309 og den deri nævnte retspraksis, præmis 332, og præmis 193 ovenfor).

209 Det må fastslås, at der i nærværende sag med hensyn til dette sidstnævnte kriterium er objektive og væsentlige forskelle mellem Corus' situation og Vallourecs og Dalmines situation.

210 For det første bestred Vallourec ikke alene ikke de faktiske omstændigheder, som Kommissionen havde støttet meddelelsen af klagepunkter på, men afgav i øvrigt, til forskel fra Corus, skriftlige erklæringer, der var Kommissionen til stor hjælp, navnlig Verlucas erklæringer af 17. september og 14. oktober 1996 (jf. navnlig den anfægtede beslutnings betragtning 60, 62, 72 og 108).

211 Ingen repræsentant for Corus har på noget tidspunkt afgivet en erklæring, der i henseende til bevisværdi og rækkevidde kan sammenlignes med Verlucas erklæringer. Således er Corus' svar af 31. oktober 1997, der er nævnt i den anfægtede beslutnings betragtning 66, af begrænset rækkevidde og har en begrænset bevisværdi, så meget mere som det ikke fremgår, om Corus tilsigtede eller ikke tilsigtede at trække svaret tilbage for så vidt angår sagen vedrørende sømløse rør ved en skrivelse af 30. marts 1999 til Kommissionen (jf. hertil dommen i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, præmis 129 ovenfor, præmis 305-308).

212 Med hensyn til den af Corus anførte omstændighed, at Verlucas erklæringer blev afgivet som svar på spørgsmål, som Kommissionen kun stillede Vallourec, er det tilstrækkeligt at konstatere, at Kommissionen, når den foretager sin undersøgelse, på ingen måde er forpligtet til at stille de samme spørgsmål til alle de virksomheder, som den mistænker for at have deltaget i en overtrædelse. Det må således fastslås, at en sådan forpligtelse kunne være til skade for Kommissionens handlefrihed ved gennemførelsen af dens undersøgelser på konkurrenceområdet og dermed for disses effektivitet.

213 Det bemærkes ganske vist, at for så vidt som virksomheder, på samme trin af den administrative procedure og under lignende omstændigheder, forsyner Kommissionen med sammenlignelige oplysninger vedrørende de forhold, som de kritiseres for, må omfanget af deres samarbejde betragtes som sammenligneligt (jf. analogt dommen i sagen Krupp Thyssen Stainless og Acciai speciali Terni mod Kommissionen, præmis 207 ovenfor, præmis 243-246).

214 Det er imidlertid klart, at denne situation ikke forelå i denne sag (jf. præmis 211 ovenfor). Den nævnte retspraksis er følgelig uanvendelig.

215 Med hensyn til Dalmine står det fast, såvel i nærværende sag som i sag T-50/00, Dalmine mod Kommissionen, som blev forenet med nærværende sag med henblik på retsmødet, at dette selskab ikke bestred de faktiske omstændigheder, som Kommissionen havde lagt til grund for den anfægtede beslutning, således som det er fastslået i beslutningens betragtning 172. Selv om Corus i virksomhedens svar på meddelelsen af klagepunkter erklærede, at den ikke bestred de af Kommissionen fremførte faktiske forhold for så vidt angår den overtrædelse, der senere blev fastslået i den anfægtede beslutnings artikel 1, er det i præmis 192-199 ovenfor påvist, at denne erklæring ikke er tilstrækkelig til at begrunde en nedsættelse af bøden, der er pålagt Corus, på grund af dens vage og tvetydige karakter.

216 Det er følgelig tilstrækkeligt at konstatere, at Dalmine ikke er blevet kritiseret for en tvetydig adfærd af lignende art, som grundlag for at konkludere, at Kommissionen ikke har begået nogen forskelsbehandling på dette punkt. Med hensyn til de andre omstændigheder, som Corus har fremført til støtte for, at Dalmine endog var mindre samarbejdsvillig end Corus selv, skal det bemærkes, at disse omstændigheder vedrører Dalmines afslag, der oprindelig blev meddelt før fremsendelsen af meddelelsen af klagepunkter, på at besvare anmodninger om oplysninger, og at Kommissionen ikke har anset Dalmine for at have samarbejdet vedrørende denne del af undersøgelsen.

217 Det følger af det anførte, at Kommissionen med rette kunne finde, at disse omstændigheder ikke havde nogen betydning for Dalmines indrømmelse af de faktiske omstændigheder i virksomhedens svar på meddelelsen af klagepunkter og dermed heller ikke på den bødenedsættelse på 20%, som Kommissionen på dette grundlag gav Dalmine i overensstemmelse med samarbejdsmeddelelsen.

218 Som det er anført af Kommissionen, er det endelig uden betydning, at grundene til, at Corus ikke kunne opnå en nedsættelse af bøden, er forskellige fra grundene til, at Mannesmann og de japanske producenter ikke kunne opnå en nedsættelse, eftersom det ovenfor er blevet fastslået, at virksomheden ikke opfylder de herfor fastsatte betingelser i samarbejdsmeddelelsen, uanset hvad der var situationen for disse andre virksomheder.

Beregningen af bøden

219 Det fremgår af det ovenfor anførte, at bøden, der er pålagt Corus, skal nedsættes under hensyn til, at varigheden af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1 i nærværende sag er fastsat til tre år i stedet for fire år.

220 Da metoden for bødeudmålingen, der er fastsat i retningslinjerne for bødeberegningen, og som Kommissionen har anvendt i denne sag, ikke i sig selv er blevet kritiseret, finder Retten som led i udøvelsen af sin fulde prøvelsesret, at denne metode skal finde anvendelse med henblik på den konklusion, der er angivet i den foregående præmis.

221 Bødens grundbeløb fastsættes herefter til 10 mio. EUR, der forhøjes med 10% for hvert overtrædelsesår, dvs. i alt 30%, hvilket resulterer i et tal på 13 mio. EUR. Dette beløb skal derefter nedsættes med 10% på grund af formildende omstændigheder i

overensstemmelse med den anfægtede beslutnings betragtning 168 og 169, og der fremkommer herefter et endeligt beløb for Corus på 11,7 mio. EUR i stedet for 12,6 mio. EUR.

Påstanden om, at det pålægges Kommissionen at tilbagebetale bødebeløbet eller, subsidiært, det til nedsættelsen svarende beløb, med tillæg af renter

222 Det er blevet fastslået ved flere lejligheder, at når en retsakt annulleres ved en dom, hvilket sker ex tunc og følgelig indebærer, at den annullerede retsakt fjernes med tilbagevirkende gyldighed fra retsordenen (jf. Domstolens dom af 26.4.1988, forenede sager 97/86, 99/86, 193/86 og 215/86, Asteris m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 2181, præmis 30, forslag til afgørelse fra generaladvokat Léger i forbindelse med Domstolens dom af 6.6.1996, sag C-127/94, Ecroyd, Sml. I, s. 2731, på s. 2735, punkt 74, og Rettens dom af 10.10.2001, sag T-171/99, Corus UK mod Kommissionen, Sml. II, s. 2967, præmis 50), er den sagsøgte institution ifølge artikel 233 EF forpligtet til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at ophæve virkningerne af de konstaterede ulovlige forhold. Dette kan, såfremt retsakten allerede er gennemført, indebære, at sagsøgerens retsstilling skal genoprettes til den, han befandt sig i inden retsaktens vedtagelse (jf. Domstolens dom af 31.3.1971, sag 22/70, Kommissionen mod Rådet, Sml. 1971, s. 41, org.ref.: Rec. s. 263, præmis 60, af 6.3.1979, sag 92/78, Simmenthal mod Kommissionen, Sml. s. 777, præmis 32, og af 17.2.1987, sag 21/86, Samara mod Kommissionen, Sml. s. 795, præmis 7; Rettens dom af 14.9.1995, forenede sager T-480/93 og T-483/93, Antillean Rice Mills m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2305, præmis 59 og 60, og dommen i sagen Corus UK mod Kommissionen, præmis 50).

223 Blandt de vigtigste af de foranstaltninger, der skal træffes ifølge artikel 233 EF, i det tilfælde, hvor en bøde, som er pålagt en virksomhed for overtrædelse af traktatens konkurrenceregler, ophæves eller nedsættes ved en dom, er Kommissionens forpligtelse til helt eller delvis at tilbagebetale den pågældende virksomhed den

erlagte bøde, såfremt erlæggelsen må anses for uberettiget ifølge annullationsafgørelsen. Denne forpligtelse omfatter ikke blot tilbagebetalingen af det fejlagtigt erlagte beløb, men også renter af dette beløb (dommen i sagen Corus UK mod Kommissionen, præmis 222 ovenfor, præmis 52 og 53).

224 Det kan i den foreliggende sag ikke formodes, at Kommissionen ikke vil opfylde de forpligtelser, der påhviler den i medfør af nærværende dom i forening med artikel 233 EF.

225 Der skal følgelig ikke træffes afgørelse vedrørende den her omhandlede påstand under nærværende sag.

226 Det må ligeledes fastslås, at der af samme grund heller ikke skal træffes afgørelse vedrørende Corus' påstand om, at Retten anordner om enhver foranstaltning, der er nødvendig med henblik på opfyldelsen af nærværende dom.

Sagens omkostninger

227 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 3, kan Retten fordele sagens omkostninger eller bestemme, at hver part skal bære sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter. Da hver part faktisk har tabt på et eller flere punkter i den foreliggende sag, bestemmes, at sagsøgerne og Kommissionen hver bærer deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Anden Afdeling)

1) **Artikel 1, stk. 2, i Kommissionens beslutning 2003/382/EF af 8. december 1999 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 (sag IV/E-1/35.860-B — Sømløse stålrør) annulleres, for så vidt som den fastslår, at overtrædelsen, som ifølge denne artikel er begået af sagsøgeren, forelå før den 1. januar 1991.**

2) **Størrelsen af den bøde, der er pålagt sagsøgeren i artikel 4 i beslutning 2003/382, fastsættes til 11 700 000 EUR.**

3) **Kommissionen frifindes i øvrigt.**

4) **Sagsøgeren og Kommissionen bærer deres egne omkostninger.**

Forwood Pirrung Meij

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 8. juli 2004.

H. Jung J. Pirrung

Justitssekretær Afdelingsformand

Indholdsfortegnelse

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger ..... II - 2332

Retsforhandlinger ved Retten ..... II - 2333

Parternes påstande ..... II - 2333

Påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 2 ..... II - 2335

Anbringendet om, at den i den anfægtede beslutnings artikel 2 angivne overtrædelse ikke foreligger ..... II - 2335

Parternes argumenter ..... II - 2335

Rettens bemærkninger ..... II - 2344

Anbringendet om, at retten til kontradiktion er tilsidesat som følge af uoverensstemmelser mellem meddelelsen af klagepunkter og den anfægtede beslutning med hensyn til analysen af de beviser, der er påberåbt for at godtgøre eksistensen af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 2 ..... II - 2352

Parternes argumenter ..... II - 2352

Rettens bemærkninger ..... II - 2353

Påstanden om annullation af den anfægtede beslutnings artikel 1 ..... II - 2355

Anbringendet om de konsekvenser, som det har for konstateringen af eksistensen af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1, at den i beslutningens artikel 2 angivne overtrædelse ikke foreligger ..... II - 2355

Parternes argumenter ..... II - 2355

Rettens bemærkninger ..... II - 2356

Anbringendet vedrørende en fejlagtig bedømmelse af varigheden af overtrædelsen i henhold til den anfægtede beslutnings artikel 1 ..... II - 2358

Parternes argumenter ..... II - 2358

Rettens bemærkninger ..... II - 2359

Påstanden om ophævelse af bøden ..... II - 2363

Parternes argumenter ..... II - 2363

Rettens bemærkninger ..... II - 2367

Påstanden om nedsættelse af bødebeløbet ..... II - 2371

Anbringendet om en urigtig bedømmelse af overtrædelsens grovhed ..... II - 2371

Parternes argumenter ..... II - 2371

Rettens bemærkninger ..... II - 2373

Anbringendet om en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ..... II - 2378

Parternes argumenter ..... II - 2378

Rettens bemærkninger ..... II - 2381

Anbringendet om en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet ..... II - 2383

Parternes argumenter ..... II - 2383

Rettens bemærkninger ..... II - 2386

Beregningen af bøden ..... II - 2389

Påstanden om, at det pålægges Kommissionen at tilbagebetale bødebeløbet eller, subsidiært, det til nedsættelsen svarende beløb, med tillæg af renter ..... II - 2390

Sagens omkostninger ..... II - 2391